

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den XXX
[...] (2023) XXX draft

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Kommissionens riktlinjer om tillämpningen av undantaget från artikel 101 i EUF-fördraget på jordbruksproducenters hållbarhetsavtal i enlighet med artikel 210a i förordning (EU) nr 1308/2013

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Kommissionens riktlinjer om tillämpningen av undantaget från artikel 101 i EUF-fördraget på jordbruksproducenters hållbarhetsavtal i enlighet med artikel 210a i förordning (EU) nr 1308/2013

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Inledning.....	4
1.1	Allmän bakgrund	4
1.1.1	Bakgrund	4
1.1.2	Undantag från artikel 101.1 i EUF-fördraget genom artikel 210a	5
1.2	Undantagets rättsliga bakgrund	6
1.2.1	Artikel 210a är endast relevant för hållbarhetsavtal som begränsar konkurrensen.....	6
1.2.2	Hållbarhetsavtal som begränsar konkurrensen och inte uppfyller villkoren i artikel 210a kan omfattas av andra regler.....	6
1.3	Riktlinjernas syfte och räckvidd.....	7
2	Personer och produkter som omfattas av artikel 210a.....	8
2.1	Definition av företag och hållbarhetsavtal enligt artikel 210a	8
2.2	Personer som omfattas av artikel 210a.....	10
2.3	Produkter som omfattas av artikel 210a	12
3	Materiellt tillämpningsområde för artikel 210a.....	13
3.1	Hållbarhetsmål som omfattas av artikel 210a	13
3.2	Tillämpning av hållbarhetsstandarder enligt artikel 210a	15
3.2.1	Hållbarhetsavtalet måste omfatta en hållbarhetsstandard med anknytning till ett hållbarhetsmål	15
3.2.2	Hållbarhetsstandarder bör leda till konkreta och mätbara resultat och om det inte är möjligt till resultat som går att observera och beskriva	15
3.2.3	Hållbarhetsstandarderna måste gå längre än den relevanta obligatoriska standarden.....	16

4	Konkurrensbegränsningar.....	18
4.1	Vad är en konkurrensbegränsning?	18
4.2	Vad är inte en konkurrensbegränsning?	20
	Nödvändighet enligt artikel 210a	20
5.1	Inledning.....	20
5.2	Begreppet nödvändighet.....	21
5.3	Steg 1 – Hållbarhetsavtalets nödvändighet.....	22
5.3.1	Kan hållbarhetsstandarden även uppnås genom att en aktör agerar på egen hand?	24
5.3.2	Nödvändighet av bestämmelser i hållbarhetsavtalet	26
5.4	Steg 2 – Konkurrensbegränsningarnas nödvändighet.....	30
5.4.1	Begränsningens art	30
5.4.2	Begränsningens intensitet.....	31
5.5	Exempel på tillämpning av nödvändighetstestet	33
	Nödvändighet av bestämmelsen i hållbarhetsavtalet	34
6	Tillämpning i tiden av artikel 210a	38
6.1	Hållbarhetsavtal som ingås före offentliggörandet av riktlinjerna	38
6.2	Force majeure	39
6.3	Övergångsperiod.....	39
6.4	Misslyckat uppnående av standarden	40
6.5	Fortlöpande granskning av nödvändigheten.....	40
6.5.1	I vilka fall är det sannolikt att nödvändighetskriteriet inte längre är uppfyllt?.....	40
6.5.2	Vilka alternativ har parterna om det slås fast att begränsningarna inte längre är nödvändiga?	43
7	Yttrandesystem enligt artikel 210a.....	44
7.1	Sökande som lämnar in begäran.....	44
7.2	Innehållet i en begäran.....	44
7.3	Kommissionens bedömning och innehållet i yttrandet	45
7.4	Frist för att avge ett yttrande	45
7.5	Ändrade omständigheter efter det att yttrandet antagits.....	46
7.6	Yttrandets verkningar	46
8	Efterhandsingripande från kommissionen och nationella konkurrensmyndigheter i enlighet med artikel 210a.7	47
8.1	Målen för den gemensamma jordbrukspolitiken äventyras.....	47
8.2	Hindrande av konkurrens	49

8.3	Förfarandefrågor.....	51
9	Bevisbörda för uppfyllandet av villkoren i artikel 210a.....	52
	Bilaga A – Flödesschema för bedömningen i enlighet med artikel 210a.....	53
	Bilaga B – flödesschema för bedömningen av nödvändighetstestet	54
	Bilaga C – Ordlista	55
	Bilaga D - Artikel 210a i förordning (EU) nr 1308/2013 - Vertikala och horisontella initiativ för hållbarhet.....	57
	Bilaga E – Exempel på konkurrensbegränsningar.....	59
1.	Begränsningar rörande pris.....	59
2.	Begränsningar rörande produktion	60
3.	Begränsningar rörande insatsvaror	61
4.	Begränsningar rörande kunder, leverantörer eller territorier.....	61
5.	Begränsningar rörande informationsutbyte	63
6.	Begränsningar som rör det sätt på vilket hållbarhetsstandarder fastställs	64

1. INLEDNING

1.1 Allmän bakgrund

1.1.1 Bakgrund

- (1) Syftet med dessa riktlinjer är att förklara villkoren för tillämpning av artikel 210a i förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter¹ (*förordningen om en samlad marknadsordning*), vilken infördes genom förordning (EU) 2021/2117² (*artikel 210a*).
- (2) Artikel 210a infördes som ett led i 2021 års reform av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP), för att underlätta övergången till ett hållbart livsmedelssystem i EU.
- (3) Hållbar utveckling avses i artikel 3.3 och 3.5 och artikel 21.2 f i fördraget om Europeiska unionen (*EU-fördraget*) samt artikel 11 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*EUF-fördraget*). Hållbar utveckling är också ett prioriterat mål för EU-politiken i allmänhet. Kommissionen har dessutom åtagit sig att genomföra FN:s mål för hållbar utveckling³. I linje med detta åtagande omfattar den europeiska gröna given en tillväxtstrategi som ska göra EU till ett rättvisare och mer välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det från 2050 och framåt inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen⁴.
- (4) Två centrala strategier i den gröna given är relevanta för den jordbruksbaserade livsmedelskedjan. Strategin för biologisk mångfald⁵ har som mål att vända förlusten av biologisk mångfald genom att investera i skydd och återställande av

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007, EUT L 347 (20.12.2013, s. 671).

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2117 av den 2 december 2021 om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter, (EU) nr 1151/2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel, (EU) nr 251/2014 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, aromatiserade vinprodukter och (EU) nr 228/2013 om särskilda åtgärder inom jordbruket till förmån för unionens yttersta randområden, EUT L 435 (6.12.2021, s. 262).

³ Generalförsamlingens resolution av den 25 september 2015, 70/1, *Att förändra vår värld: agenda 2030 för hållbar utveckling*.

⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Den europeiska gröna given*, COM(2019) 640 final.

⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Ge naturen större plats i våra liv*, COM(2020) 380 final.

naturen. Från jord till bord-strategin⁶ hanterar frågan om hållbara livsmedelssystem på ett övergripande sätt. Detta omfattar hållbar livsmedelsproduktion, livsmedelsbearbetning och handel, men även hållbar livsmedelskonsumtion, hälsosamma kostvanor och livsmedelsavfall. En övergång till ett hållbart livsmedelssystem kan både ge miljömässiga, hälsomässiga och sociala fördelar och erbjuda ekonomiska vinster.

- (5) Dessa båda strategier i den gröna given omfattar en rad icke-bindande kvantitativa mål för att förbättra jordbrukets hållbarhet fram till 2030, däribland mål för att i) minska den totala försäljningen av antimikrobiella medel till produktionsdjur och vattenbruk, ii) minska den totala användningen av kemiska bekämpningsmedel och bekämpningsmedel med hög risk, iii) minska näringsförlusterna på grund av användningen av gödselmedel, iv) öka den areal som används för ekologiskt jordbruk, och v) öka arealen med landskapselement som gynnar en hög biologisk mångfald⁷. I strategierna förtecknades en rad insatser, däribland lagstiftningsinitiativ, för att nå dessa mål.
- (6) Aktörerna i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan, däribland jordbruksproducenter, är centrala för dessa strategier och ska uppfylla obligatoriska EU-krav och nationella krav. De kan också öka hållbarheten genom att överträffa de obligatoriska EU-kraven och nationella kraven.
- (7) Detta kan vara svårt för en enskild producent av jordbruksprodukter (*producent*), särskilt på grund av de resurser som krävs. Samarbete i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan kan stimulera användningen av hållbara metoder som går utöver kraven i unionsrätt och nationell rätt.
- (8) Aktörerna i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan kan avskräckas från samarbete på grund av en oro för att ett sådant samarbete omfattas av artikel 101.1 i EUF-fördraget.

1.1.2 Undantag från artikel 101.1 i EUF-fördraget genom artikel 210a

- (9) Genom artikel 210a införs ett undantag från artikel 101.1 i EUF-fördraget. Den antogs av Europaparlamentet och rådet i enlighet med artikel 42 i EUF-fördraget.
- (10) Artikel 210a omfattar avtal, beslut och samordnade förfaranden som antas av producenter av jordbruksprodukter som rör produktion av eller handel med jordbruksprodukter och som syftar till en högre hållbarhetsstandard än den som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt. Sådana avtal kan antingen ingås mellan producenter (*horisontella avtal*) eller mellan producenter och andra aktörer på olika nivåer av den jordbruksbaserade livsmedelskedjan (*vertikala avtal*).
- (11) I dessa riktlinjer avser termen *hållbarhetsavtal* alla typer av avtal, beslut eller samordnade förfaranden som antas av producenter (mellan producenter eller mellan producenter och andra aktörer på olika nivåer av den jordbruksbaserade

⁶ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Från jord till bord-strategin för ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livsmedelssystem*, COM(2020) 381 final.

⁷ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Ge naturen större plats i våra liv*, COM(2020) 380 final, s 7.

livsmedelskedjan) som rör produktion av eller handel med jordbruksprodukter och som syftar till en högre hållbarhetsstandard än den som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt, oavsett samarbetsform.

- (12) Hållbarhetsavtal som uppfyller villkoren i artikel 210a är inte förbjudna och inte heller krävs föregående myndighetsbeslut om detta.

1.2 Undantagets rättsliga bakgrund

1.2.1 Artikel 210a är endast relevant för hållbarhetsavtal som begränsar konkurrensen

- (13) Artikel 101.1 i EUF-fördraget omfattar ett generellt förbud mot avtal, beslut och samordnade förfaranden samt sammanslutningars avtal som begränsar konkurrensen. Ett avtal som begränsar konkurrensen i den mening som avses i artikel 101.1 i EUF-fördraget är med andra ord ogiltigt (och kan föranleda böter), såvida det inte uppfyller villkoren för ett undantag enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget eller för ett särskilt undantag enligt artikel 210a eller en annan bestämmelse i unionsrätten.
- (14) Genom artikel 210a införs ett undantag från artikel 101.1 i EUF-fördraget för vissa typer av hållbarhetsavtal. Artikel 101.1 i EUF-fördraget gäller inte hållbarhetsavtal som uppfyller de villkor som anges i artikel 210a. Detta innebär att avtal som avser hållbarhetsstandarder på vissa villkor får begränsa konkurrensen.
- (15) Som med alla undantag från en allmän princip måste tillämpningsområdet för artikel 210a tolkas strikt⁸. Syftena med och villkoren för tillämpning av artikel 210a och dess gränser härrör uteslutande från själva förordningen om en samlad marknadsordning.
- (16) Vilka typer av hållbarhetsavtal som sannolikt omfattas av artikel 101.1 i EUF-fördraget förklaras i avsnitt 4 i dessa riktlinjer.

1.2.2 Hållbarhetsavtal som begränsar konkurrensen och inte uppfyller villkoren i artikel 210a kan omfattas av andra regler

- (17) Hållbarhetsavtal som inte uppfyller villkoren i artikel 210a kan undantas från förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget om de omfattas av andra undantag, exempelvis i artiklarna 152, 209 eller 210 i förordningen om en samlad marknadsordning.
- (18) Hållbarhetsavtal som begränsar konkurrensen och inte omfattas av artikel 210a och andra undantag i förordningen om en samlad marknadsordning omfattas av artikel 101.1 i EUF-fördraget. Producenter och aktörer bör analysera sådana avtal

⁸ Se i det avseendet domstolens dom av den 24 oktober 1995, Bayerische Motorenwerke, C-70/93, punkt 28; domstolens dom av den 30 april 1998, Cabour SA och Nord Distribution Automobile SA/Arnor "SOCO" SARL, C-230/96, punkt 30; domstolens dom av den 28 april 1998, Javico, C-306/96, punkt 32; domstolens dom av den 17 juni 2010, kommissionen/Frankrike, C-492/08, punkt 35; tribunalens dom av den 7 mars 2017, Marine Harvest/kommissionen, T-704/14, punkt 201.

mot bakgrund av de horisontella riktlinjerna⁹ och de vertikala riktlinjerna¹⁰ och bör överväga huruvida deras avtal kan vara undantagna enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget, inbegripet enligt någon gruppundantagsförordning¹¹.

1.3 Riktlinjernas syfte och räckvidd

- (19) Syftet med dessa riktlinjer är att skapa rättslig säkerhet genom att hjälpa producenter och aktörer i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan att bedöma sina hållbarhetsavtal. Syftet med riktlinjerna är också att ge nationella domstolar och nationella konkurrensmyndigheter vägledning om tillämpningen av artikel 210a. Riktlinjerna ger vägledning om i) vilka personer och produkter som omfattas av artikel 210a, ii) det materiella tillämpningsområdet för artikel 210a, iii) de typer av konkurrensbegränsningar som omfattas av bestämmelsen, iv) begreppet nödvändighet enligt artikel 210a, v) när i tiden artikel 210a tillämpas, vi) förfarandet för att begära ett yttrande från kommissionen om huruvida ett visst hållbarhetsavtal uppfyller kraven i artikel 210a, vii) villkoren för efterhandsingripande av kommissionen och av nationella konkurrensmyndigheter, och viii) bevisbördan för att påvisa huruvida villkoren i artikel 210a är uppfyllda. Med tanke på det potentiellt stora antalet typer och kombinationer av hållbarhetsavtal och de marknadsförhållanden under vilka de används, är det omöjligt att ge entydig vägledning för varje tänkbart scenario. Dessa riktlinjer utgör därför inte

⁹ Meddelande från kommissionen – Riktlinjer för tillämpningen av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på horisontella samarbetsavtal, 2011/C 11/01.

¹⁰ Meddelande från kommissionen – Godkännande av innehållet i ett utkast till meddelande från kommissionen – Kommissionens tillkännagivande: Riktlinjer om vertikala begränsningar, 2021/C 359/02, C/2021/5038.

¹¹ Rådets förordning (EEG) nr 2821/71 av den 20 december 1971 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden, EGT L 285 (29.12.1971, s. 46); kommissionens förordning (EU) nr 1217/2010 av den 14 december 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa grupper av forsknings- och utvecklingsavtal, EUT L 335 (18.12.2010, s. 36); kommissionens förordning (EU) nr 1218/2010 av den 14 december 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa grupper av specialiseringsavtal, EUT L 335 (18.12.2010, s. 43); rådets förordning nr 19/65/EEG av den 2 mars 1965 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden, EGT 36 (6.3.1965, s. 533); rådets förordning (EG) nr 1215/1999 av den 10 juni 1999 om ändring av förordning nr 19/65/EEG om tillämpning av fördragets artikel 81.3 på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden, EGT L 148 (15.6.1999, s. 1); kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn, EUT L 129 (28.5.2010, s. 52); kommissionens förordning (EU) 2022/720 av den 10 maj 2022 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden, EUT L 134 (11.5.2022, s. 4).

en checklista som kan tillämpas mekaniskt. Varje hållbarhetsavtal måste bedömas i sitt specifika ekonomiska och rättsliga sammanhang.

- (20) Riktlinjerna är avsedda att hjälpa producenter och aktörer på olika nivåer av den jordbruksbaserade livsmedelskedjan, vilka överväger att ingå ett hållbarhetsavtal eller vilka redan har ingått ett sådant avtal. Endast Europeiska unionens domstol har behörighet att tolka artikel 210a med avgörande verkan.

2 PERSONER OCH PRODUKTER SOM OMFATTAS AV ARTIKEL 210A

2.1 Definition av företag och hållbarhetsavtal enligt artikel 210a

- (21) Domstolen har definierat *företag* som ”varje enhet som består av personliga, materiella och immateriella tillgångar som bedriver en ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras”¹². Varje fysisk eller juridisk person är ett företag om den erbjuder produkter eller tjänster på en marknad. Ett företag kan exempelvis vara en enskild jordbrukare, en familjeägd gård, en lantbrukskooperativ förening, ett bearbetningsföretag eller en multinationell detaljhandelskedja. I vissa fall är offentliga organ företag om de bedriver en ekonomisk verksamhet som inte utgör en uppgift som hör till statens grundläggande uppgifter¹³.
- (22) Eftersom *företag* är ett ekonomiskt begrepp kan ett enda företag omfatta flera juridiska personer¹⁴. Det innebär att ett avtal mellan ett moderbolag och dess helägda dotterbolag, eller mellan två helägda dotterbolag i samma moderbolag, inte kan strida mot artikel 101.1 i EUF-fördraget, eftersom avtalet inte ingås mellan olika företag¹⁵.
- (23) Ett *avtal* avser alla handlingar som innebär att minst två företag uttrycker en gemensam vilja att samarbeta¹⁶. Uttrycksformen har inte någon betydelse. Ett undertecknat och notariebestyrkt avtal, en muntlig överenskommelse eller ett utbyte av emoji i textmeddelanden kan alla utgöra ett avtal.

¹² Domstolens dom av den 16 juni 1987, kommissionen/Italien, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, punkt 7; domstolens dom av den 18 juni 1998, kommissionen/Italien, 35/86, ECLI:EU:C:1998:303, punkt 36; domstolens dom av den 12 september 2000, Pavlov m.fl., C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, punkt 75; domstolens dom av den 25 mars 2021, Deutsche Telekom/kommissionen, C-152/19 P, ECLI:EU:C:2021:238, punkt 72.

¹³ Domstolens dom av den 18 mars 1997, Diego Cali & Figli Srl/Servizi ecologici porto di Genova SpA (SEPG), C-343/95, ECLI:EU:C:1997:160, punkt 22.

¹⁴ Gemensam ekonomisk verksamhet bedöms normalt genom att man analyserar förekomsten av funktionella, ekonomiska och organisatoriska kopplingar mellan enheterna. Se exempelvis domstolens dom av den 16 december 2010, AceaElectrabel Produzione Spa/kommissionen, C-480/09 P, ECLI:EU:C:2010:787, punkterna 47–55; domstolens dom av den 10 januari 2006, Ministero dell’Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze SpA m.fl., C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, punkt 112.

¹⁵ Domstolens dom av den 24 oktober 1996, Viho Europe BV/kommissionen, C-73/95 P, ECLI:EU:C:1996:405, punkterna 15–18.

¹⁶ Domstolens dom av den 6 januari 2004, BAI och kommissionen/Bayer, C-2/01 P och C-3/01 P, ECLI:EU:C:2004:2, punkt 97.

- (24) En *företagssammanslutning* avser en enhet, oavsett form, som omfattar företag inom samma sektor och åtar sig att företräda och försvara deras gemensamma intressen med avseende på andra ekonomiska aktörer, regeringsorgan och allmänheten¹⁷. Exempel på sammanslutningar är branschorganisationer, yrkes- och tillsynsorgan samt kooperativ som inte själva är ekonomiskt aktiva i den angelägenhet de samordnar. Ett *beslut av en sammanslutning* är ett brett begrepp som omfattar i) regler och föreskrifter, ii) formella beslut som är bindande för en eller flera medlemmar, iii) uppförandekoder, och iv) icke bindande rekommendationer som återspeglar sammanslutningens föresats att samordna medlemmarnas agerande på marknaden i enlighet med rekommendationens villkor.
- (25) Ett *samordnat förfarande* avser en form av samordning mellan företag som inte har slutit ett avtal men ändå medvetet byter ut de risker som konkurrensen innebär mot ett praktiskt samarbete¹⁸. Ett avsiktligt utbyte av konfidentiella uppgifter mellan konkurrenter skulle exempelvis kunna göra det möjligt för dem att konkurrera mindre intensivt, även om konkurrenterna aldrig uttryckligen har diskuterat någon konkurrensbegränsning.
- (26) I praktiken är skillnaden mellan ”avtal”, ”beslut av sammanslutningar” och ”samordnade förfaranden” konstgjord. Enligt domstolen överlappar begreppen varandra och omfattar ”olika former av samförstånd som är av samma art men som skiljer sig åt vad avser intensitet och de former som de kommer till uttryck i”¹⁹.

Exempel 1: En producent börjar garantera att alla dess jordgubbar är fria från bekämpningsmedel och tar ut ett högre pris än konkurrenterna. En konkurrerande producent lägger märke till att den första producenten säljer alla sina jordgubbar till högre pris och börjar också ta ut ett högre pris. Snart börjar alla producenter ta ut ett högre pris med hänvisning till att deras jordgubbar är fria från bekämpningsmedel. I en sådan situation föreligger inget avtal: varje producent agerar på egen hand med beaktande av konkurrenternas aktuella eller förutsebara agerande.

Exempel 2: En grupp producenter träffas för att diskutera hur jordgubbsodling kan göras mer hållbar. De diskuterar sätt att sluta använda bekämpningsmedel på jordgubbarna, men är oroliga för att andra konkurrenter kommer att sälja till lägre pris om de tar detta steg var för sig. Producenterna förklarar att de inte kommer att använda bekämpningsmedel nästa säsong om de andra gör likadant. Överenskommelsen sätts inte på pränt. Ingen av producenterna använder bekämpningsmedel följande år. Detta är ett avtal. Även om det inte fästes på papper uttryckte producenterna tydligt sin avsikt att agera på ett visst sätt på marknaden, både genom sina uttalanden vid mötet och genom att faktiskt göra vad de lovade.

¹⁷ Förslag till avgörande av generaladvokat Léger av den 10 juli 2001, Wouters, C-309/99, EU:C:2001:390, punkt 61.

¹⁸ Domstolens dom av den 14 januari 2021, Konkurrens- och konsumentverket, C-450/19, ECLI:EU:C:2021:10, punkt 22.

¹⁹ Domstolens dom av den 8 juli 1999, kommissionen/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, punkt 131.

2.2 Personer som omfattas av artikel 210a

- (27) Artikel 210a gäller hållbarhetsavtal som minst en producent av jordbruksprodukter är part i och som ingås med andra producenter (horisontella avtal) eller med en eller flera aktörer på olika nivåer av livsmedelsförsörjningskedjan (vertikala avtal), inbegripet distributionsnivå samt med grossister och detaljhandlare.

Exempel: Ett horisontellt avtal kan exempelvis avse ett åtagande mellan konkurrerande producenter om att endast föda upp fjäderfä i enlighet med bestämda djurskyddsstandarder som är högre än vad som krävs i unionsrätt eller nationell rätt. Ett vertikalt avtal kan exempelvis avse ett åtagande mellan vissa producenter och distributörer om att endast saluföra fjäderfä som föds upp i enlighet med bestämda hållbarhetsstandarder som är högre än vad som krävs i unionsrätt eller nationell rätt.

- (28) En eller flera producenter av jordbruksprodukter måste vara part i hållbarhetsavtal. Parterna kan också omfatta andra aktörer på olika nivåer av produktion, bearbetning och handel i livsmedelsförsörjningskedjan, inbegripet distribution. I dessa riktlinjer kallas parter i hållbarhetsavtal allmänt för *aktörer*. De konkreta aktörerna anges nedan:
- (a) *producenter*: Producenter av jordbruksprodukter enligt definitionen i bilaga I till EUF-fördraget, som ytterligare förklaras i bilaga I till förordningen om en samlad marknadsordning. Detta omfattar producenter av jordbruksråvaror och producenter av vissa bearbetade jordbruksprodukter som anges i bilaga I (t.ex. sockerbearbetningsföretag som producerar socker eller kvarnar som producerar mjöl).
 - (b) *aktörer på produktionsnivå*: Detta omfattar leverantörer av insatsvaror (frön, bekämpningsmedel, utrustning, arbete osv.) till jordbruksproduktion samt leverantörer av förpackningsmaterial, i den mån dessa leverantörer bidrar till att hållbarhetsstandarden (enligt avsnitt 3.2) uppnås genom hållbarhetsavtalet.
 - (c) *aktörer på bearbetningsnivå*: Detta omfattar aktörer (ibland kallade bearbetningsföretag eller tillverkare) som bearbetar jordbruksprodukter för att producera andra produkter som inte anges i bilaga I, i den mån dessa aktörer bidrar till att hållbarhetsstandarden (enligt avsnitt 3.2) uppnås genom hållbarhetsavtalet.
 - (d) *aktörer på handelsnivå, inbegripet distribution*: Detta omfattar näringsidkare, grossister, detaljhandlare och tjänsteleverantörer inom livsmedelssektorn samt transport- och logistikföretag, i den mån dessa aktörer bidrar till att hållbarhetsstandarden (enligt avsnitt 3.2) uppnås genom hållbarhetsavtalet.
- (29) Parter i hållbarhetsavtal får vara enskilda aktörer och sammanslutningar eller andra kollektiva enheter som omfattar producenter eller andra företag som beskrivs ovan – oavsett deras juridiska karaktär eller huruvida de är formellt erkända enligt unionsrätt eller nationell rätt – om minst en av parterna i hållbarhetsavtalet är en producent eller en sammanslutning av producenter.

Sådana kollektiva enheter kan exempelvis vara producentorganisationer, sammanslutningar av producentorganisationer eller branschorganisationer.

- (30) Det spelar ingen roll om en part i ett hållbarhetsavtal är baserad i eller utanför EU, så länge hållbarhetsavtalet genomförs i EU eller kan få en negativ effekt på konkurrensen på den inre marknaden²⁰.
- (31) Endast efterlevnad av en hållbarhetsstandard betraktas inte i sig som ett avtal vid tillämpningen av artikel 210a. För att efterlevnaden av en hållbarhetsstandard ska ge upphov till ett avtal krävs ytterligare ett steg, nämligen att aktörerna i den berörda jordbruksbaserade livsmedelskedjan uttrycker en avsikt att gemensamt genomföra avtalet (dvs. en gemensam vilja). I praktiken är skillnaden mellan ett avtal om att anta en hållbarhetsstandard och efterlevnad av en standard att aktören i det senare fallet ensidigt kan besluta att när som helst sluta tillämpa standarden.
- (32) En aktör blir part i ett hållbarhetsavtal vid tillämpningen av artikel 210a när det föreligger en gemensam avtalsvilja mellan flera parter. Den gemensamma viljan ska utgöra ett troget uttryck för parternas vilja²¹.
- (33) För att omfattas av artikel 210a.2 måste minst en producent vara part i hållbarhetsavtalet. Producenterna är därmed nödvändiga parter för hållbarhetsavtal. En producent som är part i ett avtal då det upprättas måste delta i utformningen, antagandet och genomförandet av standarden. Detta hindrar inte producenter att bli parter i avtalet i ett senare skede utan att ha deltagit i utformningen eller antagandet av det, om det föreligger en gemensam vilja att de ska vara bundna av hållbarhetsavtalet.

Exempel 1: En rad olika stormarknadskedjor som tillsammans står för 70 % av grossistinköpen av äpplen i en medlemsstat kommer överens om att endast köpa äpplen som är garanterat fria från bekämpningsmedel, för att främja hållbar äppelodling. Eftersom denna grupp står för en så stor andel av inköpen bedömer de flesta äppelproducenter att de inte har något annat val än att följa den standard som gruppen av stormarknadskedjor har fastställt. De slutar använda bekämpningsmedel och certifierar att äpplena är fria från bekämpningsmedel, hellre än att riskera att äppelproduktionen inte kan säljas. Det föreligger utan tvekan ett avtal mellan stormarknadskedjorna. Äppelproducenterna är dock inte parter i avtalet. Även om dessa producenter levererar produkter som uppfyller en hållbarhetsstandard har de själva inte kommit överens med stormarknadskedjorna om innehållet i standarden och deras val att uppfylla standarden är inte beroende av att andra äppelproducenter uppfyller standarden. En sådan producent är därmed inte part i avtalet mellan stormarknadskedjorna. Detta hindrar dock inte producenterna att bli parter i hållbarhetsavtalet med stormarknadskedjorna i framtiden.

Exempel 2: I ett något annorlunda scenario kommer en grupp stormarknadskedjor överens om att endast köpa äpplen som är garanterat fria från bekämpningsmedel.

²⁰ Se, i detta avseende, domstolens dom av den 6 september 2017, Intel, C-413/14 P, ECLI:EU:C:2017:632, punkterna 40–45 och där angiven rättspraxis.

²¹ Se, i detta avseende, förstainstansrättens dom av den 26 oktober 2000, Bayer AG/kommissionen, T-41/96, ECLI:EU:T:2000:242, punkt 69; domstolens dom av den 13 juli 2006, kommissionen/Volkswagen, C-74/04 P, ECLI:EU:C:2006:460, punkt 39; förstainstansrättens dom av den 30 april 2009, CD-Contact Data GmbH, T-18/03, ECLI:EU:T:2009:132, punkt 48.

En organisation av äppelproducenter tar fram ett kontrollmärke som certifierar att medlemmarnas produkter är fria från bekämpningsmedel. Organisationen licensierar kontrollmärket för användning på stormarknadernas förpacknings- och marknadsföringsmaterial. Licensavgifterna fördelas mellan de producenter som är medlemmar i organisationen. I detta fall är organisationen en sammanslutning av producenter som har beslutat att anta och tillhandahålla ett kontrollmärke. Detta beslut utgör ett hållbarhetsavtal mellan producenterna. Dessutom utgör licensavtalet mellan organisationen och stormarknaderna ett separat hållbarhetsavtal mellan producenterna (genom deras sammanslutning) och stormarknaderna.

2.3 Produkter som omfattas av artikel 210a

- (34) För att omfattas av artikel 210a måste ett hållbarhetsavtal i) avse en eller flera jordbruksprodukter som anges i bilaga I till EUF-fördraget, med undantag för fiskeri- och vattenbruksprodukter (*produkter som omfattas av bilaga I*) och ii) avse produktion av eller handel med dessa produkter. Ett hållbarhetsavtal kan också inbegripa aktörer på andra nivåer av försörjningskedjan än jordbruksproduktion, i den utsträckning dessa aktörer går med på villkoren för produktion av eller handel med jordbruksprodukter.
- (35) Att artikel 210a begränsas till jordbruksprodukter är en följd av tillämpningsområdet för artikel 1 i förordningen om en samlad marknadsordning, som inte omfattar icke-jordbruksprodukter (*produkter som inte omfattas av bilaga I*).
- (36) Ett hållbarhetsavtal kan avse både produkter som omfattas av bilaga I och produkter som inte omfattas av bilaga I utan att själva hållbarhetsavtalets giltighet påverkas. Undantaget enligt artikel 210a gäller endast den del av hållbarhetsavtalet som avser produkter som omfattas av bilaga I.

Exempel 1: Ett avtal avser hållbar förpackning av både malt och öl. Artikel 210a skulle endast gälla den del av avtalet som avser malt, eftersom öl inte omfattas av bilaga I.

Exempel 2: Ett avtal avser biobränslen och produkter som används för att producera biobränslen. Artikel 210a skulle endast gälla den del av avtalet som avser produkter i bilaga I som används för att producera biobränslen.

Exempel 3: Ett avtal avser leverans av hållbart producerat fjäderfä till cateringtjänster. Avtalet omfattar fjäderfäproducenter som levererar fjäderfä till producenter av färdiglagade rätter (vilka i sin tur bereder maträtter med fjäderfä) och en organisation som företräder de personalmatsalar som köper de färdiglagade rätterna. Artikel 210a skulle endast gälla den del av avtalet som avser leverans av fjäderfä till producenterna av färdiglagade rätter, inte den del av avtalet som avser leveransen av färdiglagade rätter till personalmatsalar. Endast fjäderfäprodukter förtecknas i bilaga I till EUF-fördraget.

Exempel 4: Ett avtal avser produktionen av hållbara tomater till pastasåser. Artikel 210a skulle endast gälla den del av avtalet som avser tomater, eftersom såser inte omfattas av bilaga I.

3 MATERIELLT TILLÄMPNINGSSOMRÅDE FÖR ARTIKEL 210A

- (37) Åtskillnad måste göras mellan de hållbarhetsmål som anges i artikel 210a.3, hållbarhetsstandarder (som har till syfte att bidra till hållbarhetsmålen) och genomförandeåtgärder som ingår i ett hållbarhetsavtal i syfte att uppnå standarderna.

Exempel: Ett hållbarhetsmål skulle kunna vara att minska användningen av bekämpningsmedel eller att förebygga markerosion. Den hållbarhetsstandard som ska tillämpas enligt hållbarhetsavtalet skulle då kunna bestå av mätbara mål i form av kvantitativa eller kvalitativa kriterier som går utöver en obligatorisk standard (t.ex. minska användningen av bekämpningsmedel med 60 % eller använda en täckgröda på vintern för att undvika markerosion). Avtalet skulle kunna omfatta särskilda genomförandeåtgärder, exempelvis skyldigheter att bedriva precisionsjordbruk och övervaka förekomsten av skadegörare, använda vissa maskiner eller utrustning, införa riskhanteringsverktyg eller främja spridningen av tekniskt kunnande (bland annat utbildning, rådgivning, samarbete och kunskapsutbyte), digital teknik eller praxis vad gäller hållbar förvaltning av näringsämnen.

3.1 Hållbarhetsmål som omfattas av artikel 210a

- (38) För att uppfylla villkoren i artikel 210a måste hållbarhetsavtal syfta till att uppnå en hållbarhetsstandard som bidrar till ett eller flera av följande hållbarhetsmål:
- a. Miljömål, inbegripet begränsning av och anpassning till klimatförändringar, hållbar användning och skydd av landskap, vatten och mark, omställning till en cirkulär ekonomi, inbegripet minskning av matsvinn, förebyggande och begränsande av föroreningar samt skydd och återställande av biologisk mångfald och ekosystem.
 - b. Produktion av jordbruksprodukter på sätt som minskar användningen av bekämpningsmedel och hanterar risker till följd av sådan användning eller som minskar faran för antimikrobiell resistens i jordbruksproduktionen.
 - c. Djurhälsa och djurskydd.
- (39) De miljömål som anges i artikel 210a.3 a är endast exempel och det kan förekomma olika typer och variationer. Exempelvis får ett miljömål som eftersträvas av en aktör och som har en positiv miljöeffekt på produktionen eller bearbetningen av jordbruksprodukter eller på handeln med jordbruksprodukter (inklusive distribution) anses utgöra ett hållbarhetsmål som omfattas av artikel 210a. Förteckningen över mål i artikel 210a.3 b och 210a.3 c är däremot uttömmande.

Exempel på hållbarhetsmål som omfattas av artikel 210a

Exempel 1: Även om det inte uttryckligen anges i artikel 210a.3 är minskade luftföroreningar och förbättrad luftkvalitet en typ av miljömål. Det omfattas därför av artikel 210a.3 a.

Exempel 2: Även om det inte uttryckligen anges i artikel 210a.3 omfattas undvikande av plastavfall av målet om omställning till en cirkulär ekonomi eller av målet om förebyggande och begränsning av miljöföroreningar. Det omfattas därför av artikel 210a.3 a.

Exempel 3: Målet om hållbar användning och skydd av landskap, vatten och mark omfattar förbättring av markens förmåga att motstå erosion, ökning av markens biologiska mångfald, förbättring av markens sammansättning och säkerställande av skyddet av den marina miljön. Dessa är olika typer av mål med anknytning till hållbar användning och skydd av landskap, vatten och mark. Samtliga dessa mål omfattas av artikel 210a.3 a.

- (40) En hållbarhetsstandard får ha till syfte att bidra till ett eller flera av de mål som anges i artikel 210a.3.
- (41) För att underlätta bedömningen av om en standard är förenlig med artikel 210a, bör hållbarhetsavtalet ange till vilket eller vilka hållbarhetsmål som hållbarhetsstandarden är avsedd att bidra.
- (42) Om ett hållbarhetsavtal syftar till att bidra till flera mål, varav endast några anges i artikel 210a.3, är det endast de mål som anges i artikel 210a.3 som är relevanta för bedömningen av om hållbarhetsavtalet omfattas av artikel 210a.
- (43) Om en hållbarhetsstandard syftar till att bidra till mål som inte anges i artikel 210a.3, exempelvis sociala mål (t.ex. arbetsvillkor eller hälsosam och näringsrik kost) eller ekonomiska mål (t.ex. märkesutveckling eller rättvisare ersättning till jordbrukare), kan de aspekter av hållbarhetsstandarden som är avsedda att bidra till dessa mål inte beaktas när förenligheten med artikel 210a bedöms (särskilt när det gäller huruvida eventuella konkurrensbegränsningar i hållbarhetsavtalet är nödvändiga för att uppnå den hållbarhetsstandarden, se avdelning 5).

Exempel 1: Om spannmålsproducenter ingår ett avtal med företag inom spannmålsbearbetning om att spannmålsproducenterna ska förbättra landskaps-element (plantera häckar m.m.), kan det omfattas av målet om skydd och återställande av biologisk mångfald och ekosystem i artikel 210a.3 a, under förutsättning att hållbarhetsavtalet syftar till att bidra till det målet.

Exempel 2: Om honungsproducenter och mjödbearbetare enas om att marknadsföra produkter baserade på honung som skördats från bikupor i vilka varroasjuka endast bekämpas med icke-kemiska produkter, kan detta omfattas av målet om djurhälsa och djurskydd i artikel 210a.3 c, under förutsättning att hållbarhetsavtalet syftar till att bidra till det målet.

Exempel 3: Om spannmålsproducenter enas om att tillämpa precisions-jordbrukstekniker för att minska användningen av bekämpningsmedel och gödselmedel, kan detta omfattas av miljömålen i artikel 210a.3, om hållbarhetsavtalet syftar till att bidra till de målen.

Exempel 4: Om gårdsmejerier och mejerier enas om att utveckla märken som garanterar att mejerierna får en rättvisare ersättning, kan ökningen av deras inkomster leda till ökade investeringar som främjar miljö- eller djurskyddsmål.

Om syftet med avtalet är att bidra till att garantera att mejerierna får en rättvisare ersättning, skulle det målet inte omfattas av de mål som anges i artikel 210a.3.

Exempel 5: Om gårdsmejerier och mejerier enas om att förbättra djurskyddet och samtidigt även om att säkerställa rättvisa arbetsvillkor för jordbruksanställda, är det endast de delar av avtalet som syftar till att bidra till de mål som anges i artikel 210a.3, t.ex. djurskydd, som kan omfattas av undantaget i artikel 210a. Däremot kan övriga delar av avtalet, t.ex. de som avser rättvisa arbetsvillkor, inte beaktas i bedömningen.

3.2 Tillämpning av hållbarhetsstandarder enligt artikel 210a

3.2.1 *Hållbarhetsavtalet måste omfatta en hållbarhetsstandard med anknytning till ett hållbarhetsmål*

- (44) För att ett hållbarhetsavtal ska uppfylla villkoren i artikel 210a måste det omfatta en hållbarhetsstandard som avtalsparterna måste iakttä i syfte att bidra till ett eller flera av de hållbarhetsmål som anges i artikel 210a.3.
- (45) Hållbarhetsstandarden måste ha anknytning till ett eller flera av de hållbarhetsmål som omfattas av artikel 210a.
- (46) Hållbarhetsstandarden kan vara en befintlig standard eller en standard som avtalsparterna eller en tredje part utarbetat med anledning av avtalet.
- (47) Hållbarhetsstandarden kan ange ett mål som ska uppfyllas och kan, men måste inte, föreskriva särskild teknik eller särskilda produktionsmetoder. Följaktligen är det möjligt att de som antar en hållbarhetsstandard inte bara måste åta sig att uppnå det eller de mål som fastställs i standarden, utan även måste använda en viss teknik eller produktionsmetod (t.ex. markskyddsmetoder, praxis vad gäller djurbete) för att nå målet.
- (48) En hållbarhetsstandard kan leda till att ett frivilligt märke, en logotyp eller ett varumärkesnamn skapas för produkter som uppfyller kraven i standarden.
- (49) Undantaget enligt artikel 210a kan endast tillämpas på den del av produktionen som uppfyller kraven i hållbarhetsstandarden.
- (50) Vid bedömningen av om en hållbarhetsstandard omfattas av artikel 210a spelar det ingen roll om hållbarhetsstandarden mottar eller har mottagit stöd från EU eller nationellt stöd.

3.2.2 *Hållbarhetsstandarder bör leda till konkreta och mätbara resultat och om det inte är möjligt till resultat som går att observera och beskriva*

- (51) Hållbarhetsstandarden kan fastställa kvantifierade mål eller föreskriva att särskilda metoder eller praxis ska tillämpas (t.ex. att vissa produktionsfaktorer eller viss jordbrukspraxis ska undvikas).
- (52) De resultat som uppnås tack vare standarden måste vara konkreta och mätbara. Om det inte går att uttrycka de resultat som uppnåtts i siffror, till exempel på

grund av hållbarhetsstandardens syfte eller art, måste det ändå gå att observera och beskriva resultaten.

Exempel 1: Om hållbarhetsmålet är att minska användningen av bekämpningsmedel, skulle den specifika hållbarhetsstandard kunna ange att minskningen ska uppgå till 40 %. Det måste då vara möjligt att visa att tillämpningen av standarden leder till en mätbart minskad användning av bekämpningsmedel.

Exempel 2: Om ett hållbarhetsavtal har till syfte att öka den biologiska mångfalden genom odling av vilda växter och ursprungliga sorter som är insektsvänliga är det kanske inte möjligt att kvantifiera resultatet. Det måste emellertid vara möjligt att beskriva vilket arbete som utförts och vilka resultat som uppnåtts (exempelvis vilka växter som planterats, även om inget antal anges).

3.2.3 *Hållbarhetsstandarder måste gå längre än den relevanta obligatoriska standarden*

- (53) Den hållbarhetsstandard som ska tillämpas enligt det hållbarhetsavtal som omfattas av artikel 210a, måste gå längre än vad som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt. Detta innebär att hållbarhetsstandarder måste medföra hållbarhetskrav som går utöver vad som krävs i en befintlig obligatorisk standard eller införa hållbarhetskrav i situationer där varken unionsrätt eller nationell rätt föreskriver några hållbarhetskrav.
- (54) En obligatorisk standard är en standard som fastställs på EU-nivå eller nationell nivå och som anger de nivåer, ämnen, produkter eller tekniker som ska uppnås eller undvikas av enskilda producenter eller aktörer. Standarder eller mål som är bindande för medlemsstaterna men inte för enskilda företag är inte obligatoriska standarder i den mening som avses i artikel 210a.
- (55) Oavsett om aktörer utanför EU är parter till ett hållbarhetsavtal utgörs obligatoriska standarder av EU-standarder eller nationella standarder som fastställts av EU-medlemsstater.
- (56) Om en obligatorisk nationell standard är striktare eller går längre än motsvarande EU-standard, måste producenter och aktörer som är verksamma i den medlemsstaten följa den mer krävande nationella standarden. Beroende på författningen i varje medlemsstat kan det finnas obligatoriska standarder även på regional eller lokal nivå. Om en tillämplig obligatorisk nationell standard fastställts på regional eller lokal nivå ska den anses vara den relevanta standarden.
- (57) Hållbarhetsavtal får avse sådana kvalitetsordningar som avses i förordning (EU) nr 1151/2012 eller sådana kvalitetsmärkningarna som omfattas av relevant nationell rätt, men endast i den mån de ordningarna och märkningarna leder till hållbarhetsstandarder som går utöver vad som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt.
- (58) I avsaknad av obligatoriska standarder på EU-nivå eller nationell nivå, kommer sådana hållbarhetsavtal som syftar till att öka den faktiska hållbarhetsnivån att gå utöver obligatoriska EU-standarder eller nationella standarder. Detta gäller även

i fråga om hållbarhetsavtal som syftar till att påskynda en övergång eller tidig omställning till obligatoriska EU-standarder eller nationella standarder som har antagits men ännu inte trätt i kraft.

- (59) Hållbarhetsavtal kommer inte längre att omfattas av artikel 210a från och med det att likvärdiga eller mer långtgående EU-standarder eller nationella standarder träder i kraft (se avsnitt 6.5).
- (60) På grund av antalet typer och kombinationer av obligatoriska hållbarhetsstandarder på EU-nivå och nationell nivå för vart och ett av de hållbarhetsmål som anges i artikel 210a.3 är det inte möjligt att i dessa riktlinjer fastställa en uttömmande förteckning över hållbarhetsstandarder i unionsrätt eller nationell rätt.
- (61) Det är inte heller möjligt att i dessa riktlinjer ange med hur mycket den antagna hållbarhetsstandardens måste överstiga den obligatoriska hållbarhetsstandardens. Skillnaden mellan den antagna hållbarhetsstandardens och den obligatoriska hållbarhetsstandardens kommer snarare att behöva bedömas från fall till fall med hänsyn tagen till de konkurrensbegränsningar som hållbarhetsavtalet medför och huruvida dessa är nödvändiga (se avsnitt 5).

Exempel 1: Enligt EU:s direktiv om hållbar användning av bekämpningsmedel kommer EU att fastställa mål för att med 50 % minska både riskerna med och användningen av kemiska bekämpningsmedel i allmänhet och för att med 50 % minska användningen av de ”farligare” bekämpningsmedlen senast 2030. Om man utgår ifrån att alla övriga villkor i unionsrätten uppfylls, skulle ett avtal mellan producenter och bearbetningsföretag på området för frukt och grönsaker om att enbart marknadsföra produkter som härrör från ett program för att stegvis minska användningen av bekämpningsmedel med 60 % senast 2030 uppfylla kraven på en hållbarhetsstandard som går utöver vad som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt.

Exempel 2: Producenter och aktörer enas om att minska livsmedelssvinnet med 50 % vid produktion och bearbetning av ärtor, genom att optimera skördetekniker, investera i effektivare lagringskapacitet och förbättra förpackningen. Det finns ingen obligatorisk hållbarhetsstandard för minskning av livsmedelssvinn på EU-nivå och ingen tillämplig nationell hållbarhetsstandard. I detta fall skulle hållbarhetsstandardens i praktiken gå utöver vad som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt.

Exempel 3: Mjölproducenter och detaljhandlare enas om att främja omställningen till ekologisk mjölkproduktion i enlighet med förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter²². Även om det i förordning (EU) 2018/848 anges vilka produktionsmetoder som jordbrukare måste använda för att få märka sina produkter ekologiska, utgör de produktionsmetoderna inte obligatoriska standarder på EU-nivå eller nationell

²² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 av den 30 maj 2018 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 834/2007 (EUT L 150, 14.6.2018, s. 1).

nivå. I det här fallet skulle en standard som kräver att mjölk produceras med ekologiska metoder gå utöver vad som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt.

4 KONKURRENSBEGRÄNSNINGAR

- (62) Syftet med detta avsnitt är att klargöra vilka typer av begränsningar som sannolikt omfattas av artikel 101.1 i EUF-fördraget och som därför skulle kunna omfattas av undantaget i artikel 210a, om de uppfyller kraven i den artikeln.
- (63) Det beaktas inte här huruvida särskilda konkurrensbegränsningar som sannolikt omfattas av artikel 101.1 sannolikt skulle uppfylla kraven för undantag enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget. Avsikten är inte heller att uttömmande behandla frågan om när hållbarhetsavtal begränsar eller inte begränsar konkurrensen.

4.1 Vad är en konkurrensbegränsning?

- (64) Begreppet *konkurrensparametrar* är grundläggande för att förstå vad som utgör en konkurrensbegränsning. Företag konkurrerar genom att erbjuda kunder något som är mer attraktivt än det som alternativa leverantörer erbjuder under de givna förhållandena. Även om priset kan vara avgörande vid vissa typer av köp kan även andra faktorer spela en roll. En leverantör kan exempelvis erbjuda en produkt som är av bättre kvalitet, har bättre egenskaper, erbjuder mer variation eller bättre service eller är mer innovativ. Vissa faktorer kan påverka en leverantörs förmåga att sänka priset eller förbättra egenskaperna, bland annat leverantörens förmåga att producera en viss mängd till lägre kostnad än konkurrenterna, använda effektivare produktionsmetoder och produktionsteknik, inköpskanaler samt transport och logistik. Samtliga dessa faktorer, varav endast en del är prismässiga, kallas *konkurrensparametrar*.
- (65) Ett avtal begränsar konkurrensen i den mening som avses i artikel 101.1 om det är sannolikt att det kommer att påverka de relevanta konkurrensparametrarna på en viss marknad. Ett avtal kan begränsa konkurrensen om det innehåller en uttrycklig eller implicit skyldighet att inte konkurrera med avseende på en eller flera konkurrensparametrar, men det kan även begränsa konkurrensen genom att minska konkurrensen mellan avtalsparterna eller minska konkurrensen mellan dem och tredje part²³. I bilaga E ges en översikt över de viktigaste konkurrensbegränsningar som kan förekomma i hållbarhetsavtal, samt en beskrivning av hur de olika typerna av begränsningar kan tillämpas i praktiken.
- (66) I vissa fall har hållbarhetsavtal till huvudsakligt syfte att begränsa konkurrensen. Ett avtal mellan en grupp konkurrerande företag om att de alla ska ta ut samma pris av sina respektive kunder kan sannolikt i sig anses begränsa konkurrensen.

²³ *Riktlinjer för tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget*, EUT C 101, 27.4.2004, s. 97 (*riktlinjerna om artikel 101.3 i EUF-fördraget*). Hänvisningen till artikel 81.3 i titeln beror på att tillkännagivandet offentliggjordes innan Lissabonfördraget hade antagits. Sedan Lissabonfördraget antagits betecknas artikel 81 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

- (67) I andra fall är hållbarhetsavtalet kanske inte sådant att det nödvändigtvis begränsar konkurrensen, men det kan ändå ha en konkurrensbegränsande verkan. I sådana fall beror sannolikheten för att ett avtal begränsar konkurrensen på flera faktorer, bland annat den marknadsandel som påverkas av hållbarhetsavtalet eller förekomsten av andra företag som skulle kunna börja tillverka konkurrerande produkter. Anledningen är att om det finns tillräckligt många producenter som inte omfattas av hållbarhetsavtalet kommer kunderna fortfarande att ha konkurrerande alternativ. Det är därför osannolikt att hållbarhetsavtalet i fråga kommer att begränsa konkurrensen.
- (68) Ett hållbarhetsavtal kan innehålla flera konkurrensbegränsningar. Exempelvis kan ett djurskyddsinitiativ omfatta ett särskilt avtal om en obligatorisk tilläggsavgift som ska betalas till jordbrukare som uppfyller vissa djurskyddskriterier (avtalet om tilläggsavgiften utgör ett avtal om en priskomponent). De kriterierna skulle även kunna inbegripa krav avseende det utrymme som enskilda djur ska ha tillgång till, vilket skulle kunna minska antalet djur som kan födas upp (produktionsbegränsning), eller föreskriva särskilda foderkrav (insatsvarubegränsning).
- (69) För att ett hållbarhetsavtal ska omfattas av artikel 101.1 i EUF-fördraget är det oväsentligt hur många konkurrensbegränsningar som ingår i avtalet, under förutsättning att det innehåller minst en konkurrensbegränsning.

Exempel 1: För att minska föreningarna och skydda vattensystemen, vill sojaodlare i en region sluta använda kemiska bekämpningsmedel. Eftersom detta förmodligen skulle innebära minskade skördar är de rädda att de kommer att förlora pengar om de ensamma antar initiativet. Därför kommer de överens om att de gemensamt ska sluta använda bekämpningsmedlen och att de ska höja sina priser per ton för att upprätthålla samma lönsamhet som tidigare.

Detta hållbarhetsavtal begränsar konkurrensen genom att begränsa parternas möjlighet att själva fastställa sina försäljningspriser.

Exempel 2: En grupp odlare som vill sluta använda kemiska bekämpningsmedel tar fram en kvalitetsmärkning för "hållbar soja" som har producerats utan kemiska bekämpningsmedel. När kemiska bekämpningsmedel utesluts kan skördarna väntas minska och därmed även odlarnas inkomster. Gruppen gör därför betydande investeringar för att öka konsumenternas medvetenhet om kvalitetsmärkningen och om de miljövinster det innebär att kemiska bekämpningsmedel utesluts och därmed övertyga dem om att "hållbar soja" är värd mer än soja som producerats med kemiska bekämpningsmedel. Alla odlare som intygar att deras soja producerats utan kemiska bekämpningsmedel får delta i ordningen och kan lämna den när som helst. Till skillnad från i exempel 1 finns det inga bestämmelser om hur priserna ska fastställas.

I det här exemplet är det därför osannolikt att hållbarhetsavtalet kommer att begränsa konkurrensen. Det är möjligt att ordningen kan leda till en konkurrensbegränsning om ett stort antal sojaodlare deltar, vilket begränsar alternativen för konsumenterna som inte vill köpa hållbar soja. Om endast ett begränsat antal sojaodlare deltar i ordningen (t.ex. producenter som står för mindre än 10 % av utbudet), kommer eventuella konkurrensbegränsningar emellertid att vara

obetydliga, eftersom ordningen endast kommer att medföra en obetydlig minskning av utbudet och kunder som inte vill eller kan betala mer för hållbar soja fortfarande kommer att ha alternativ.

4.2 Vad är inte en konkurrensbegränsning?

- (70) Alla hållbarhetsavtal mellan konkurrenter omfattas inte av artikel 101.1 i EUF-fördraget. Det är osannolikt att hållbarhetsavtal som inte påverkar några konkurrensparametrar, som pris, kvantitet, kvalitet, valmöjligheter eller innovation påverkar konkurrensen. I det följande ges icke uttömmande exempel.
- (71) För det första är det osannolikt att hållbarhetsavtal som inte avser konkurrenternas ekonomiska verksamhet, utan företagens interna uppträdande, begränsar konkurrensen. Konkurrenter kan till exempel försöka förbättra anseendet för branschen som helhet när det gäller att ta miljöansvar och i det syftet komma överens om att sluta använda engångsplast på sina företag, inte överskrida en viss omgivningstemperatur i sina byggnader eller begränsa mängden material som skrivs ut varje dag.
- (72) För det andra är det osannolikt att hållbarhetsavtal om att upprätta en databas med information om leverantörer som har hållbara leveranskedjor, använder hållbara produktionsmetoder och tillhandahåller hållbara insatsvaror, eller om distributörer som säljer produkter på ett hållbart sätt, utan att kräva att parterna köper från de leverantörerna eller säljer till de distributörerna, begränsar konkurrensen enligt artikel 101.1.
- (73) För det tredje är det osannolikt att hållbarhetsavtal mellan konkurrenter om organisationen av en branschomfattande kampanj för att öka kundernas medvetenhet eller av kampanjer som syftar till att öka kundernas medvetenhet om vilket miljöavtryck deras konsumtion har, utan att dessa kampanjer utgör gemensam reklam för särskilda produkter, begränsar konkurrensen enligt artikel 101.1 i EUF-fördraget.
- (74) Om ett hållbarhetsavtal inte medför någon konkurrensbegränsning är artikel 101.1 i EUF-fördraget inte tillämplig och behöver hållbarhetsavtalet inte heller omfattas av undantaget i artikel 210a. I dessa fall kommer parterna till hållbarhetsavtalet att kunna genomföra avtalet.

5 NÖDVÄNDIGHET ENLIGT ARTIKEL 210A

5.1 Inledning

- (75) Enligt artikel 210a.1 ska artikel 101.1 i EUF-fördraget inte tillämpas på avtal som antas av producenter av jordbruksprodukter som rör produktion av eller handel med jordbruksprodukter och som syftar till en högre hållbarhetsstandard än den som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt, förutsatt att dessa avtal endast innebär begränsningar av konkurrensen som är "nödvändiga" för att uppnå den

standarden. Villkoret om nödvändighet är därför ett av de villkor som aktörer måste uppfylla för att kunna omfattas av undantaget i artikel 210a.

- (76) I detta avsnitt förklaras hur begreppet nödvändighet bör tolkas enligt artikel 210a. Det ger vägledning om hur villkoret om nödvändighet bör tillämpas på olika konkurrensbegränsningar beroende på vilka hållbarhetsstandarder som eftersträvas. Syftet är inte att beskriva särskilda former och typer av begränsningar som berörda parter får eller inte får anta i sina hållbarhetsavtal, utan snarare att beskriva en metod för bedömning av i vilka omständigheter de viktigaste formerna av begränsningar sannolikt skulle vara nödvändiga för att uppnå en hållbarhetsstandard och att illustrera tillämpningen av denna metod med hjälp av ett antal icke uttömmande exempel.
- (77) Innan en bedömning görs av om en konkurrensbegränsning som följer av ett hållbarhetsavtal är nödvändig, måste parterna fastställa huruvida det föreligger en konkurrensbegränsning (se föregående avsnitt). Om hållbarhetsavtalet i fråga inte begränsar konkurrensen behöver nödvändigheten inte bedömas. I sådana fall kan aktörerna börja genomföra hållbarhetsavtalet direkt.
- (78) Slutligen måste konkurrensbegränsningarnas nödvändighet enligt artikel 210a bedömas i förhållande till syftet att uppnå den standard som anges i hållbarhetsavtalet. Uppnåendet av standarden kan innebära att man antingen producerar eller handlar med jordbruksprodukter i enlighet med standarden.

5.2 Begreppet nödvändighet

- (79) Begreppet nödvändighet används redan inom EU:s konkurrensrätt. Enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget får förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget förklaras icke tillämpligt på avtal som bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen av varor eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande, samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås och som inte i) ålägger de berörda företagen begränsningar som *inte är nödvändiga* för att uppnå dessa mål, och ii) ger dessa företag möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av varorna i fråga.
- (80) Begreppet nödvändighet enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget förklaras närmare i riktlinjerna om artikel 101.3 i EUF-fördraget samt i rättspraxis från Europeiska unionens domstol.
- (81) På grund av att artikel 210a och artikel 101.3 i EUF-fördraget har en liknande lydelse är en bedömning av om en begränsning är nödvändig enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget en lämplig utgångspunkt i dessa riktlinjer om artikel 210a. Det finns emellertid även vissa viktiga skillnader mellan de två artiklarna, vilket förklaras nedan och gör att standarden för nödvändighet också skiljer sig åt mellan artiklarna.
- (82) I riktlinjerna om artikel 101.3 i EUF-fördraget beskrivs ett tvåfaldigt test för att fastställa huruvida en konkurrensbegränsning är nödvändig. För det första bedöms huruvida *avtalet* som sådant (dvs. det avtal som omfattas av artikel 101.1 i EUF-fördraget) rimligen är nödvändigt för att de effektivitetsvinster som avtalet innebär ska kunna uppnås. För det andra måste de *enskilda*

konkurrensbegränsningar som följer av avtalet också vara rimligt nödvändiga för att dessa effektivitetsvinster ska kunna uppnås.

- (83) Även om bedömningen av nödvändighet enligt artikel 210a också är tvåfaldig kan det testet emellertid inte tillämpas på samma sätt som det tvåfaldiga testet i artikel 101.3 i EUF-fördraget. Medlagstiftarna (dvs. Europaparlamentet och Europeiska unionens råd) antog artikel 210a i syfte att skapa en ram för att utesluta tillämpningen av artikel 101.1 i EUF-fördraget²⁴. På grund av vikten av att uppnå vissa hållbarhetsstandarder på jordbruksområdet ansåg EU:s medlagstiftare att ett hållbarhetsavtal, för att omfattas av undantaget i artikel 210a, bör uppfylla andra villkor än de som krävs för att omfattas av undantaget i artikel 101.3 i EUF-fördraget. För ett undantag enligt artikel 210a krävs till exempel inte att avtalsparterna säkerställer att konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som uppnås genom hållbarhetsavtalet i fråga, vilket är fallet i artikel 101.3 i EUF-fördraget. Därför är prövningsnivån i bedömningen av en konkurrensbegränsnings art och omfattning enligt artikel 210a inte densamma som när bedömningen görs enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget. Detta innebär bland annat att begränsningar som skulle anses vara allvarliga enligt artikel 101.1 (t.ex. avtal om prissamarbete eller produktionsminskningar) kan anses ”nödvändiga” enligt artikel 210a, under förutsättning att de villkor som anges nedan är uppfyllda. Det är osannolikt att sådana begränsningar skulle uppfylla villkoren i artikel 101.3 i EUF-fördraget.

5.3 Steg 1 – Hållbarhetsavtalets nödvändighet

- (84) Det första steget i nödvändighetstestet enligt artikel 101.3 i EUF-fördraget är att avgöra om hållbarhetsavtalet som sådant rimligen är nödvändigt för att de effektivitetsvinster som avtalet innebär ska kunna uppnås. På motsvarande sätt bedöms i det första steget, i enlighet med artikel 210a, om hållbarhetsavtalet rimligen är nödvändigt för att nå den önskade hållbarhetsstandarden. Det betyder att uppnåendet av hållbarhetsstandarden bör vara specifikt för avtalet i fråga. Vad detta innebär i praktiken förklaras i det föreliggande avsnittet, dvs. om steg 1.
- (85) Rent allmänt förutsätter meningen med artikel 210a att ett hållbarhetsavtal har en eller flera bestämmelser. Varje hållbarhetsavtal bör ha minst en bestämmelse varigenom aktörerna enas om att sträva efter att gemensamt tillämpa en hållbarhetsstandard som är högre än vad som föreskrivs i de tvingande reglerna på EU-nivå eller nationell nivå. Utöver att enas om hållbarhetsstandarden kan aktörerna behöva komma överens om en eller flera andra frågor kopplade till produktionen av, eller handeln med, jordbruksprodukter för att på ett effektivt sätt utarbeta eller genomföra hållbarhetsstandarden. Sådana bestämmelser kan avse konkurrensparametrar, till exempel produktens försäljningspris, priset för de insatsvaror som krävs för att producera produkten, mängden produkter som ska produceras, hur produkten distribueras eller saluförs och certifiering av produkten.

²⁴ Enligt artikel 42 i EUF-fördraget ska bestämmelserna i kapitlet om konkurrensregler i fördraget tillämpas på produktion av och handel med jordbruksprodukter endast i den mån Europaparlamentet och rådet beslutar detta.

- (86) Vid bedömningen av om ett hållbarhetsavtal är nödvändigt måste varje bestämmelse i avtalet bedömas för sig. I ett visst hållbarhetsavtal kan till exempel prisbestämmelserna vara rimligen nödvändiga för att nå en viss hållbarhetsstandard, medan andra bestämmelser (t.ex. om produktionen) inte är rimligen nödvändiga. Detta kan bero på att det problem som bestämmelsen om produktionen syftar till att åtgärda antingen kan lösas av parterna ensidigt, snarare än genom samarbete, eller att problemet även skulle gå att lösa med mindre konkurrensbegränsande bestämmelser.
- (87) Samtidigt måste aktörerna även betrakta hållbarhetsavtalet i dess helhet för att bedöma om genomförandet av olika bestämmelser tillsammans gör att hållbarhetsstandarden kan uppnås. Detta diskuteras vidare i avsnitten 5.3.1 och 5.3.2.
- (88) Dessutom gäller att ju mer marginell den förbättring av hållbarhetsstandarden som aktörerna strävar efter att uppnå är (jämfört med vad som redan föreskrivs i EU-rätten och i nationell lagstiftning), desto mindre sannolikt är det att aktörerna behöver samarbeta eller att de valda restriktionerna skulle behöva vara striktare eller mer intensiva.

Exempel 1: Producenter av vindruvor med små marginaler och verksamhet inom en viss region beslutar gemensamt att minska sin användning av kemiska bekämpningsmedel med 52 %, medan standarden enligt lagstiftningen endast kräver en minskning med 50 %. De beslutar att uppnå denna minskning genom att i stället köpa organiska bekämpningsmedel. Merkostnaden för producenterna för köpet av organiska bekämpningsmedel är något högre än vad kostnaden skulle ha varit om de hade köpt kemiska bekämpningsmedel. För att nå standarden enas producenterna om ett fast pris som de kommer att ta ut för de mer hållbara vindruvorna. Eftersom de organiska bekämpningsmedlen är något dyrare och producenterna har små marginaler och därmed inget incitament för att ensam bära dessa kostnader kommer det sannolikt att krävas samarbete. Ett gemensamt avtal om att ta ut ett fast pris i senare led är däremot sannolikt inte nödvändigt med tanke på den marginella förbättring i fråga om hållbarhet som avtalet syftar till att uppnå. Även om avtalet om ett fast pris skulle tillhandahålla producenterna tillräcklig ersättning och säkerställa att standarden nås förefaller det finnas ett mindre begränsande alternativ. I detta fall verkar enbart en överenskommelse om att gemensamt minska användningen av bekämpningsmedel med ytterligare 2 % vara det minst begränsande sättet att nå standarden, eftersom merkostnaden för köp av organiska bekämpningsmedel är liten och skulle bäras av alla producenter i regionen. Detta skulle förhindra en situation där vissa av producenterna inte längre skulle vara konkurrenskraftiga på grund av denna merkostnad.

Exempel 2: För att förbättra slaktkycklingars välbefinnande enas några producenter om att varje år kontrollera kvaliteten på kycklingarnas dricksvatten. Syftet med kontrollerna är att bedöma halterna av främmande ämnen i vattnet, t.ex. tungmetaller och kemikalier, och att i förekommande fall åtgärda alltför höga halter av sådana främmande ämnen. Inom ramen för avtalet ska producenterna själva genomföra kontrollerna med hjälp av utrustning till rimliga

priser som endast behöver köpas in en gång och vars användning inte kräver vetenskaplig expertis. Det finns inte någon specifik EU-standard eller nationell standard som kräver att sådana kontroller ska genomföras utöver det allmänna kravet att djur ska få dricksvatten. På grund av de årliga vattenkontrollerna ökar produktionskostnaden något. Fjäderfäproducenterna kommer därför överens om exklusiva inköpsskyldigheter för köpare av fjäderfäkött i syfte att tjäna in merkostnaden genom att försäkra sig om att deras produktion kommer att köpas. Fjäderfäproducenternas samarbete är sannolikt inte nödvändigt eftersom förbättringen i fråga om djurens välbefinnande förefaller vara marginell. Med tanke på att det inte krävs någon kunskap eller expertis från andra producenter kan varje producent utan problem nå standarden på egen hand. En enskild producent kan dessutom nå hållbarhetsstandarderna utan att ådra sig betydande merkostnader som i annat fall hade gett dem en nackdel i förhållande till andra producenter, som nu också inför standarden. Även om det hade krävts samarbete är det dessutom osannolikt att en överenskommelse mellan producenter och köpare om exklusiva inköpsskyldigheter är nödvändig, i och med de relativt låga kostnaderna för att testa vattenkvaliteten.

- (89) Slutligen behöver begränsningens nödvändighet bedömas utifrån det faktiska sammanhang inom vilket hållbarhetsavtalet tillämpas, med beaktande av marknadens struktur, de ekonomiska riskerna med hållbarhetsavtalet och incitamenten för parterna. Ju osäkrare det är att hållbarhetsstandarderna i avtalet uppnås, desto sannolikare är det att en konkurrensbegränsning kan bli nödvändig för att säkerställa att standarderna uppnås.

5.3.1 Kan hållbarhetsstandarderna även uppnås genom att en aktör agerar på egen hand?

- (90) För att bedöma om ett hållbarhetsavtal rimligen är nödvändigt för att nå en hållbarhetsstandard måste det avgöras om det är möjligt för parterna att nå hållbarhetsstandarderna på egen hand, snarare än genom samarbete. Aktörerna måste därför fastställa varför de behöver samarbeta och vad som hindrar dem från att nå standarderna på egen hand. I denna bedömning måste de ta hänsyn till marknadsvillkor och företagsklimat som är relevanta för uppnåendet av hållbarhetsstandarderna i fråga. Om aktörerna kan uppnå hållbarhetsstandarderna på egen hand, men det går snabbare, är billigare och kräver mindre ansträngning om de samarbetar, kan samarbete vara rimligen nödvändigt för att uppnå standarderna; aktörerna skulle dock ändå behöva säkerställa att eventuella konkurrensbegränsningar i avtalet också är nödvändiga, såsom förklaras i avsnitt 5.4.2.
- (91) Om producenter av jordbruksprodukter till exempel inte kan nå en hållbarhetsstandard för att de saknar nödvändig erfarenhet eller kunskap inom ett visst område kan det vara nödvändigt att samarbeta med andra aktörer på olika nivåer i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan som innehar sådan erfarenhet eller kunskap. Om producenter av jordbruksprodukter enkelt skulle kunna förvärva sådan kunskap på egen hand, utan större investeringar i tid eller pengar, är det dock osannolikt att de behöver samarbeta för att nå standarderna.

- (92) Om producenter av jordbruksprodukter inte har incitament att betala de nödvändiga kostnaderna eller göra de infrastrukturinvesteringar som krävs för att nå hållbarhetsstandarden på grund av att de inte skulle kunna tjäna in dessa kostnader eller investeringar, eller inte kan bära dessa kostnader eller investeringar på egen hand, kan samarbete med andra aktörer på olika nivåer i den jordbruksbaserade livsmedelskedjan som är villiga att medfinansiera uppnåendet av hållbarhetsstandarden också vara nödvändigt för att nå hållbarhetsstandarden. Om uppnåendet av standarden däremot kräver en investering till ett belopp som inte väsentligt bidrar till den årtidsbaserade eller årliga investering som producenterna annars skulle göra för sin konventionella produktion kan det vara så att samarbete mellan producenterna inte är nödvändigt.
- (93) Om det endast är lönsamt att producera eller handla med en produkt på ett hållbart sätt om produktionen eller handeln omfattar fler produkter kan ett avtal mellan aktörerna om att de alla kommer att producera eller handla med den berörda produkten på ett hållbart sätt anses vara nödvändigt. Ett exempel kan vara användningen av logotyper/etiketter för att identifiera produkter som uppfyller vissa hållbarhetskrav, vilket väcker större förtroende hos konsumenterna, eller användningen av en plattform där producenterna kan dela innovativ utrustning och kostnaderna för köp/underhåll av sådan utrustning för en mer hållbar produktion. I det första fallet gäller att ju fler personer som bedriver hållbar produktion och använder motsvarande logotyp, desto sannolikare är det att detaljhandlare och konsumenter uppfattar logotypen som trovärdig, vilket i sin tur förbättrar den ekonomiska avkastningen för de producenter som säljer produkter med logotypen. I det andra fallet gäller att ju fler producenter som väljer att använda plattformen och göra sin utrustning tillgänglig för andra, desto gynnsammare blir deltagandet i plattformen för varje enskild producent.
- (94) Det kan förekomma situationer där aktörerna behöver samarbeta eftersom det annars finns en risk att varje aktör skulle förbruka betydande resurser och tid på att utarbeta olika produktionsmetoder för att nå hållbarhetsstandarden.
- (95) Å andra sidan kan det finnas situationer där ett gemensamt utarbetande av en produktionsmetod inte ger upphov till några effektivitetsvinster, och där en producent som på egen hand utarbetar en produktionsmetod skapar ett ökat mervärde genom att nå standarden snabbare i konkurrensen med andra aktörer. Det kan också förekomma situationer där samarbetet inte leder till att aktörerna når hållbarhetsstandarden med betydligt mindre resurser eller på betydligt kortare tid än om de hade uppnått standarden på egen hand. I sådana situationer anses samarbete eventuellt inte vara nödvändigt.
- (96) Det kan också vara så att aktörer behöver samarbeta för att på ett effektivt sätt hantera den bristande information som konsumenter har om hållbarhetsegenskaperna hos de produkter de köper. Enskilda åtgärder kanske inte alltid är tillräckliga för att uppmärksamma konsumenterna om frågan och övertyga dem om att köpa mer hållbara produkter. Däremot kan enskilda åtgärder räcka om det finns en outnyttjad konsumentefterfrågan på en mer hållbar produkt, men hållbarhetsfördelarna inte har presenterats tillräckligt tydligt i förhållande till

enskilda producenters produkter och sådan information enkelt kan tillhandahållas av varje enskild producent.

- (97) Om en aktör som agerar på egen hand drabbas av en nackdel till följd av att vara den som först antar en metod för att nå hållbarhetsstandarden kan det krävas samarbete för att hindra konkurrenter från att åka snålskjuts på den första aktörens investering, eftersom konkurrenterna annars bara skulle kunna införa den första aktörens metod utan att ådra sig några kostnader. Om den första aktören däremot kan förhindra snålskjutsproblemet genom att använda immateriella rättigheter för att hindra konkurrenter från att använda den metoden utan att kompensera aktören är det inte alltid nödvändigt för aktörerna att samarbeta för att nå standarden.
- (98) En aktör som agerar på egen hand kan också drabbas av en nackdel om denne är först med att producera en mer hållbar produkt till ett pris som är betydligt högre än priset för det icke hållbara alternativet. I sådana fall kan det bli svårt för aktören att saluföra den mer hållbara produkten eftersom aktörens kunder i senare led kanske inte har något incitament att erbjuda slutkunderna en dyrare produkt på grund av att dessa kunder sannolikt skulle fortsätta att köpa det billigare alternativet. Detta gör det osannolikt att den hållbara produkten skulle släppas ut på marknaden. Om så är fallet kan det vara nödvändigt för aktörerna att samarbeta för att säkerställa att åtminstone vissa konsumenter köper den mer hållbara produkten, och att standarden därmed uppnås.
- (99) Utöver att fastställa skälet till att samarbete är nödvändigt måste aktörerna ha i åtanke att nödvändigheten av samarbete för att nå en hållbarhetsstandard i ett hållbarhetsavtal, om de för att nå den standarden var och en fick ersättning eller subventioner från en myndighet, måste beaktas noga. Om denna ersättning eller subvention å andra sidan är tillräcklig för att aktörerna ska bära den nödvändiga utgiften för att på egen hand nå hållbarhetsstandarden behöver de eventuellt inte samarbeta för att nå standarden. Om ersättningen eller subventionen endast täcker en del av den kostnad som krävs för att nå hållbarhetsstandarden kan aktörerna däremot behöva samarbeta för att täcka den återstående kostnaden.
- (100) I en del situationer kan konsumenterna sätta ett större värde på mer hållbara produkter och vara villiga att betala ett högre pris för sådana produkter än för mindre hållbara alternativ. I sådana fall är det inte alltid nödvändigt för aktörerna att samarbeta för att nå hållbarhetsstandarden eftersom de kan finansiera de nödvändiga investeringarna för att producera eller handla med de mer hållbara produkterna genom att ta ut högre priser av konsumenterna.

5.3.2 *Nödvändighet av bestämmelser i hållbarhetsavtalet*

- (101) Efter att ha kontrollerat att de inte på egen hand kan nå hållbarhetsstandarden måste parterna i ett hållbarhetsavtal beakta huruvida de olika bestämmelserna i avtalet, t.ex. om pris, produktion, innovation och distribution, begränsar konkurrensen och, om så är fallet, huruvida de är nödvändiga för att nå hållbarhetsstandarden. I detta första steg av nödvändighetstestet enligt artikel 210a måste aktörerna jämföra de typer av bestämmelser som de har enats om (t.ex. pris kontra certifiering). Bedömningen av huruvida de konkurrensbegränsningar

som följer av bestämmelsen är nödvändiga (t.ex. fastställande av priser kontra ett pristillägg) genomförs i det andra steget av testet enligt artikel 210a.

- (102) För att klargöra om en viss bestämmelse är nödvändig för att nå en hållbarhetsstandard måste parterna i hållbarhetsavtalet fastställa vilka problem som i praktiken hindrar dem från att uppnå denna standard. Aktörerna måste för varje sådant problem avgöra vad som skulle vara en lämplig bestämmelse för att lösa problemet så att den aktuella hållbarhetsstandarden kan uppnås. I vissa fall kan det finnas alternativa bestämmelser som skulle kunna lämpa sig för att lösa ett visst problem i syfte att uppnå standarden. Om det finns ett val mellan två eller fler sådana bestämmelser ska den bestämmelse anses nödvändig som begränsar konkurrensen minst. Det kan också vara så att två eller fler lämpliga bestämmelser är lika begränsande och/eller det är mycket svårt att avgöra vilken bestämmelse som är minst begränsande; i dessa fall är det upp till aktörerna att välja vilken bestämmelse de vill använda, förutsatt att den överensstämmer med de andra delarna av nödvändighetstestet i avsnitt 5.4.

- (103) Aktörerna kan till exempel stöta på följande problem:

- (a) Om problemet består i att konsumenterna har ett bristande förtroende för hållbarhetsstandarden kan vissa bestämmelser vara lämpliga för att lösa problemet, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan handla om en bestämmelse om krav på användningen av ett oberoende certifieringssystem och på skapandet av en logotyp/etikett eller en bestämmelse om att produkterna ska marknadsföras och saluföras tillsammans. En bestämmelse om det pris som ska betalas till producenterna eller de produktionsvolymerna som ska tillgängliggöras för kunder i senare led är däremot sannolikt inte lämplig eftersom den inte skulle bidra till att höja konsumenternas förtroende för hållbarhetsstandarden.

Om de två potentiellt lämpliga bestämmelserna ovan är de enda lämpliga alternativen för att lösa problemet med kundernas bristande förtroende är bestämmelsen om användningen av ett oberoende certifieringssystem och skapandet av en logotyp/etikett sannolikt den som begränsar konkurrensen minst och skulle därmed vara den nödvändiga bestämmelsen.

- (b) Om problemet består i en bristande kunskap och erfarenhet om mer hållbara produktionsmetoder kan vissa bestämmelser vara lämpliga för att lösa problemet, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan handla om en bestämmelse om utbyte av information om produktionsmetoder (t.ex. användningen av vissa insatsvaror eller viss utrustning), en bestämmelse om sammanslagning av vissa verksamheter och delning av bland annat infrastruktur och utrustning eller en bestämmelse om gemensam forsknings- och utvecklingsverksamhet. En bestämmelse om volymen av produkter som kan produceras eller om distribueringen eller saluföringen av produkterna skulle däremot sannolikt inte lösa problemet på lämpligt sätt eftersom den inte skulle förbättra kunskapen eller erfarenheten hos de aktörer som vill bedriva en mer hållbar produktion.

Om de tre potentiellt lämpliga bestämmelserna ovan är de enda tillgängliga bestämmelser som kan lösa problemet med bristande kunskap och erfarenhet inom produktionen är bestämmelsen om gemensam forskning och utveckling sannolikt den som begränsar konkurrensen minst och skulle därmed vara den nödvändiga bestämmelsen. Om bestämmelserna om utbyte av information om produktionsmetoder och sammanslagning av verksamheter är de enda två potentiellt lämpliga bestämmelserna måste en ingående bedömning göras av omständigheterna i fallet. Utan sådan information går det inte att fastställa vilken bestämmelse som är minst begränsande.

- (c) Om problemet består i osäkerheter kring produktens saluföring (osäkerheter om vilka volymer som kan säljas) kan vissa bestämmelser vara lämpliga för att lösa problemet, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan handla om en bestämmelse om offtake-åtaganden från vissa kunder (t.ex. att de åtar sig att köpa ett visst antal produkter per år) och/eller en bestämmelse om särskilda distributionsavtal mellan olika producenter eller mellan producenterna och deras kunder (uppdelning av kunder, exklusiva leverans- eller inköpsavtal). Däremot skulle en bestämmelse om det pris till vilket produkterna kan säljas vidare i senare led eller en bestämmelse om att upphöra med produktionen av alternativa, icke hållbara produkter sannolikt inte vara lämpliga eftersom de berör andra problem än osäkerheter i fråga om volymer för saluföring.

Om de två potentiellt lämpliga bestämmelserna ovan (offtake-åtaganden och distributionsavtal) är de enda bestämmelser som kan lösa problemet med osäkerheter kring vilka volymer som kan saluföras måste en ingående bedömning göras av omständigheterna. Utan sådan information går det inte att fastställa vilken bestämmelse som är minst begränsande.

- (d) Om problemet består i att täcka merkostnaden i samband med uppnåendet av standarden kan vissa bestämmelser vara lämpliga för att lösa problemet, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan röra sig om bestämmelser om vissa betalnings- eller prisåtaganden från köparens sida eller åtaganden att köpa ett visst antal produkter. En bestämmelse om ett förbud mot att utveckla andra hållbara eller icke hållbara produkter skulle däremot sannolikt inte vara lämplig eftersom den inte direkt skulle leda till lägre produktionskostnader i enlighet med hållbarhetsstandarden i fråga.

Om de två potentiellt lämpliga bestämmelserna ovan (betalnings- eller prisåtaganden från köparens sida och åtaganden att köpa ett visst antal produkter) är de enda bestämmelser som kan lösa problemet med att täcka merkostnaden i samband med uppnåendet av hållbarhetsstandarden måste en ingående bedömning göras av omständigheterna i fallet. Utan sådan information går det inte att fastställa vilken bestämmelse som är minst begränsande.

- (e) Om problemet består i bristande kunskap hos konsumenterna om mervärdet med mer hållbar produktion eller försäljning av produkten kan en bestämmelse som innebär att producenter eller kunder i senare led marknadsför produkten gemensamt vara lämplig för att lösa problemet. En bestämmelse om uppdelning av kunder eller marknaden skulle däremot sannolikt inte vara

lämplig eftersom den inte skulle ha någon positiv inverkan på kundernas kunskap om mervärdet med mer hållbar produktion eller försäljning.

Om det i denna situation endast finns en bestämmelse (gemensam marknadsföring) som är lämplig för att lösa problemet anses den också vara minst begränsande och är därmed den nödvändiga bestämmelsen.

- (f) Om problemet består i en nackdel för en aktör som är först med att producera en mer hållbar produkt (i konkurrensen med mindre hållbara, alternativa produkter till billigare pris) kan vissa bestämmelser vara lämpliga för att lösa problemet, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan handla om en bestämmelse om gemensam marknadsföring av den mer hållbara produkten, en bestämmelse om ett åtagande från detaljhandlarna att köpa en viss andel av sitt produktbehov från producenterna av den mer hållbara produkten (som procentandel av alla utbytbara produkter) eller en bestämmelse om ett åtagande från ett visst antal detaljhandlare att enbart köpa från producenterna av den mer hållbara produkten. En bestämmelse om utbyte av information om produktionen mellan producenter är däremot sannolikt inte lämplig eftersom den inte löser problemet med att ersätta de produkter som säljs.

Om de tre bestämmelserna ovan (om gemensam marknadsföring, köp av ett visst antal produkter samt exklusiva inköp) är de enda bestämmelser som är lämpliga för att lösa problemet med nackdelen för en aktör som är först med att producera en mer hållbar produkt i konkurrensen med mindre hållbara, alternativa produkter till billigare pris, är det sannolikt att den minst begränsande bestämmelsen (och därmed den nödvändiga bestämmelsen) är den om gemensam marknadsföring av den mer hållbara produkten. Om bestämmelserna om att detaljhandlarna ska köpa ett visst antal produkter eller om att de enbart ska köpa från producenterna av den mer hållbara produkten är de enda lämpliga alternativen är den förstnämnda bestämmelsen sannolikt den minst begränsande och därmed den nödvändiga bestämmelsen.

- (104) Vid ovanstående bedömning måste aktörerna beakta realistiska och inte rent hypotetiska alternativ till bestämmelserna för att uppnå hållbarhetsstandarden.
- (105) Om aktörerna väljer mellan alternativa bestämmelser skulle en bestämmelse i) som inte är lämplig för att lösa ett visst problem vilket hindrar dem från att uppnå den aktuella hållbarhetsstandarden och/eller ii) som inte är den minst begränsande jämfört med andra bestämmelser anses vara oförenlig med artikel 210a och därmed inte omfattas av undantaget. Om hållbarhetsavtalet dessutom innehåller fler bestämmelser om andra problem som hindrar aktörerna från att nå hållbarhetsstandarden kan dessa bestämmelser trots allt vara nödvändiga och därmed omfattas av artikel 210a om de, ensamt och utan tillämpning av en ogiltigförklarad bestämmelse, når den aktuella hållbarhetsstandarden.
- (106) Slutligen måste aktörerna ha i åtanke att bestämmelser om begränsning av den fria rörligheten för varor eller tjänster, och därmed en uppdelning av EU:s inre marknad, i princip inte anses vara nödvändiga enligt artikel 210a.

5.4 Steg 2 – Konkurrensbegränsningarnas nödvändighet

- (107) Om det rimligen är nödvändigt att ingå ett hållbarhetsavtal för att uppnå den aktuella hållbarhetsstandarden måste det fastställas huruvida varje konkurrensbegränsning som införs genom avtalet är nödvändig för uppnåendet av hållbarhetsstandarden.
- (108) Enligt artikel 210a är en konkurrensbegränsning nödvändig för att uppnå en hållbarhetsstandard om den rimligen är nödvändig för att uppnå hållbarhetsstandarden i fråga. Detta beror i sin tur på både begränsningens art och intensitet.

5.4.1 Begränsningens art

- (109) Med *begränsningens art* avses de konkurrensparametrar som begränsas av bestämmelsen/bestämmelserna i hållbarhetsavtalet (t.ex. pris, produktion, kvalitet, val eller innovation). I steg 1 inriktades analysen på huruvida typen av bestämmelse var lämplig för att undanröja hinder för att uppnå hållbarhetsstandarden och huruvida det fanns alternativa bestämmelser som på lämpligt sätt kunde lösa problemet och samtidigt var mindre begränsande. I steg 2 inriktas analysen i stället på huruvida den konkurrensbegränsning som följer av varje bestämmelse i hållbarhetsavtalet är den minst begränsande samtidigt som den berörda standarden uppnås.
- (110) För att fastställa begränsningens *art* behöver hänsyn tas till i) det sätt på vilket en specifik konkurrensparameter begränsas genom en enskild bestämmelse och ii) huruvida det finns ett realistiskt, mindre begränsande alternativ. Ett sådant realistiskt alternativ bör bidra till att uppnå den eftersträfvade hållbarhetsstandarden med en mindre negativ effekt på konkurrensen. Parterna i ett hållbarhetsavtal måste välja den begränsning som har minst negativ effekt på konkurrensen samtidigt som hållbarhetsstandarden uppnås.
- (111) Om en bestämmelse avser priser kan bedömningen av begränsningens art kräva att aktörerna väljer om de vill enas om en begränsning i form av fastställande av priser, minimipriser, ett pristillägg eller någon annan prisbegränsning. Om uppnåendet av hållbarhetsstandarden till exempel skulle innebära kostnader som enkelt kan avskiljas från aktörernas andra, ordinarie kostnader kan ett pristillägg vara en lämplig begränsning. Detta beror på att ett pristillägg skulle återspegla aktörernas kostnader för att uppnå hållbarhetsstandarden utan att påverka de övriga kostnader som aktörerna ådrar sig oberoende av standarden.
- (112) Ett exempel i detta avseende är en bestämmelse om att ett visst belopp ska betalas för att kompensera kycklingproducenter för användningen av ekologiskt foder snarare än konventionellt foder. Ett alternativ till denna bestämmelse kan vara att fastställa det pris som bearbetningsföretag kan köpa kycklingen för till en nivå som kompenserar producenterna för merkostnaden i samband med användningen av ekologiskt foder. I detta fall skulle fastställandet av det pris som bearbetningsföretag kan köpa kycklingarna för sannolikt vara mer begränsande än en överenskommelse om en tilläggsbetalning som avskiljs från inköpspriset, eftersom den sistnämnda begränsningen endast påverkar en komponent av det totala pris som betalas för fjäderfäköttet och därigenom ger utrymme för konkurrens om de övriga komponenter som kan avgöra det totala priset för

kycklingen (t.ex. infrastruktur, markförvaltning samt tillhandahållande av vatten och el). Om uppnåendet av hållbarhetsstandarden skulle innebära merkostnader under hela produktionsprocessen kan emellertid fastställandet av det pris till vilket producenterna kan köpa kycklingarna vara rimligen nödvändigt. Detta skulle exempelvis vara fallet om hållbarhetsstandarden avser högre djurskyddskrav för kycklingar på en övergripande nivå som innefattar tillhandahållandet av mer hållbart foder, mer utrymme i burarna, mer tid utomhus osv.

- (113) Om en bestämmelse avser hur mycket av sitt produktbehov som köparna ska förvärva från producenter som är parter i hållbarhetsavtalet kan bedömningen av begränsningens art kräva att aktörerna väljer om de ska komma överens om krav på köp av ett visst antal produkter, krav på köp av bestämda volymer eller någon annan inköpsskyldighet. Om producenterna behöver försäkra sig om att de kan sälja en tillräcklig mängd produkter för att täcka kostnaderna, men inte känner till den exakta volym som krävs, kan en överenskommelse om minimivolymer vara den minst begränsande bestämmelsen för att nå hållbarhetsstandarden. Om en hållbarhetsstandard till exempel syftar till att minska antimikrobiell resistens genom att förbjuda användningen av antimikrobiella medel till förmån för andra alternativ (t.ex. vaccin, probiotika och prebiotika) vid uppfödning av ankor kan producenterna behöva säkerställa att de kan sälja en viss mängd ankkött per år för att täcka merkostnaden i samband med användningen av alternativ till antimikrobiella medel. Om mängden kött som kan bearbetas däremot är begränsad kan det vara rimligen nödvändigt att fastställa en exakt eller högsta mängd för att säkerställa bearbetningen av allt ankkött som produceras.

5.4.2 *Begränsningens intensitet*

- (114) För att fastställa en begränsnings intensitet krävs en bedömning av begränsningens kvantitativa nivå (avseende pris, produktion och möjlig kvalitet, val och innovation) samt begränsningens varaktighet.

5.4.2.1 Begränsningens kvantitativa nivå

- (115) Med *begränsningens kvantitativa nivå* avses den utsträckning i vilken begränsningen sannolikt påverkar de relevanta konkurrensparametrarna. Begränsningens kvantitativa nivå är nödvändig om en överenskommelse om en lägre nivå av begränsningen gör det mindre sannolikt att parterna uppnår hållbarhetsstandarden.
- (116) Om en begränsning direkt eller indirekt skulle leda till samordnade höjningar eller sänkningar av priset bör analysen inriktas på vilken nivå för höjningen eller sänkningen av priset som skulle vara rimligen nödvändig för att aktörerna ska kunna nå hållbarhetsstandarden i fråga. Den analysen bör innefatta ett antal olika faktorer, såsom i) investeringen och andra kostnader som aktörerna kommer att bära i samband med deltagandet i avtalet samt sannolikheten för att de kommer att tjäna in dessa kostnader, ii) i vilken grad aktörerna kan vara säkra på att hållbarhetsavtalet kommer att vara kommersiellt framgångsrikt, och iii) den sannolika avkastningen på investeringen i förhållande till andra investeringsalternativ. Med tanke på att analysen kommer att vara avhängig av ett antal osäkra faktorer kan aktörerna inte förväntas beräkna den exakta prisnivå till vilken de

kommer att kunna uppnå hållbarhetsstandarden. Det är därför tillåtet att, om det uppstår tvivel mellan två uppskattningar, räkna in en avkastning på investeringen som är tillräckligt hög för att aktörerna ska ha ett incitament att nå standarden. Om den slutliga beräkningen av priset enligt avtalet emellertid inte står i rimlig proportion till kostnaderna och riskerna i samband med genomförandet av avtalet kommer begränsningen sannolikt inte att uppfylla villkoren för detta steg av nödvändighetsanalysen.

Exempel: Detaljhandlare ser att det finns en efterfrågan på bekämpningsmedelsfria jordgubbar, men att konsumenterna samtidigt inte är villiga att betala mer för dessa än för konventionella jordgubbar. Producenterna i regionen fortsätter att använda bekämpningsmedel eftersom produktionen av bekämpningsmedelsfria jordgubbar skulle kräva ytterligare investeringar i utrustning och skapa ytterligare arbetskostnader. Även om producenterna skulle bära denna merkostnad finns det dessutom en risk för att en större andel av jordgubbarna får skönhetsfel, vilket skulle göra att konsumenterna inte vill köpa dem. En grupp producenter och detaljhandlare tar initiativ till en överenskommelse enligt vilken detaljhandlarna går med på att betala de deltagande jordbrukarna ytterligare 0,70 euro per kg bekämpningsmedelsfria jordgubbar. Denna tilläggsbetalning grundas på en studie där det konstaterades att 1) de ytterligare arbetskostnaderna för bekämpningsmedelsfri jordgubbsproduktion i genomsnitt uppgår till 0,30–0,50 euro per kg, 2) producenterna kan tjäna in sin investering i utrustning inom fem år med en tilläggsavgift på 0,10 euro per kg, 3) skönhetsfelen sannolikt påverkar 10–20 % av skörden, och 4) producenterna kan erhålla en motsvarande avkastning på investeringen på 0,60 euro per kg genom att övergå till en annan blandning av bekämpningsmedel och därmed undvika den ökade risken för skönhetsfel. Trots att tillägget på 0,70 euro per kg är högre än 0,40–0,60 euro per kg, vilket skulle krävas för att uppväga de ökade arbetskostnaderna och investeringen, är beloppet sannolikt rimligen nödvändigt med beaktande av risken för förluster på grund av skönhetsfel och det faktum att producenterna skulle kunna erhålla en mer säker avkastning vid 0,60 euro per kg. Om tillägget var på 1,00 euro per kg, i stället för 0,70 euro per kg, skulle emellertid beloppet vara högre än vad som rimligen är nödvändigt för att säkra de nödvändiga incitamenten för producenterna att investera i uppnåendet av hållbarhetsstandarden.

5.4.2.2 Begränsningens varaktighet

- (117) Vid bedömningen av begränsningens varaktighet, dvs. antalet månader eller år som begränsningen skulle gälla, är den relevanta frågan huruvida en begränsning med kortare varaktighet skulle göra det mindre sannolikt att uppnå hållbarhetsstandarden. Å ena sidan kan begränsningen, om kostnaderna för genomförandet av hållbarhetsstandarden är löpande under hela genomförandet, behöva gälla under hållbarhetsavtalets hela löptid. Detta kan vara fallet när produktionen av en mer hållbar produkt kräver köp av en dyrare insatsvara som köparna av produkten behöver finansiera kontinuerligt så länge hållbarhetsavtalet gäller. Å andra sidan kan det hända att begränsningen, om den investering som krävs för att uppnå hållbarhetsstandarden utgörs av ett engångsbelopp, endast är

nödvändig under den tidsperiod som krävs för att säkra avkastningen på investeringen.

Exempel: Detaljhandlare kommer överens om att betala producenter av vattenmeloner en tilläggsavgift för att de ska kunna köpa innovativa bevattningsverktyg. Denna tilläggsavgift kommer att behöva betalas under ett år eftersom producenterna inte på förhand har tillgång till den summa som krävs. Efter ett år kommer producenterna att ha tjänat in kostnaderna för köpet av utrustningen och kommer att börja spara in på vattenförbrukningen genom att använda verktygen. Att fortsätta med betalningen av tilläggsavgiften efter ett år skulle därför inte vara nödvändigt vad beträffar varaktigheten.

5.4.2.3 Inget krav på att bedöma begränsningens marknadstäckning

- (118) Vid utarbetandet av artikel 210a ville medlagstiftarna säkerställa att aktörerna tillämpade hållbarhetsstandarderna i så bred utsträckning som möjligt. För att ge incitament för aktörerna att nå standarder som är högre än vad som föreskrivs i unionsrätten eller i nationell lagstiftning skapade medlagstiftarna en särskild balans mellan i) förhandsvillkoren för fastställandet av nödvändighet, och ii) möjligheten att ingripa i efterhand. Detta stimulerar en omfattande tillämpning av hållbarhetsstandarder utan risk för ingripande av konkurrensmyndigheter, såvida inte en viss nivå av negativa marknadseffekter uppnås.
- (119) Till skillnad från artikel 101.3 i EUF-fördraget är det enligt artikel 210a därför inte nödvändigt att analysera en konkurrensbegränsnings marknadstäckning för att avgöra om begränsningen är nödvändig. Marknadstäckningen kan däremot leda till att konkurrensmyndigheterna ingriper i efterhand, vid omfattande negativa effekter på marknaden, såsom diskuteras i avsnitt 8.

5.5 Exempel på tillämpning av nödvändighetstestet

Exempel 1: En viss risodlingsteknik förbrukar mindre vatten än traditionella risodlingstekniker, samtidigt som den inte använder konstgödsel och är fri från bekämpningsmedel. Denna teknik bidrar till en hållbar användning och skydd av landskap, vatten och jord och minskar användningen av bekämpningsmedel. Den kräver dock ytterligare investering av risproducenternas finansiella resurser och tid och är endast lönsam om den utförs i medelstor till stor skala. Tekniken införs av tre risikooperativ, som tillsammans med en detaljhandlare kommer överens om att producera ris i enlighet med kriteriet (*det hållbara riset*). Detaljhandlaren går med på att köpa en viss mängd av det hållbara riset – 100 ton per år i tre år (*begränsning rörande produktion*).

De tre kooperativen har beräknat att de måste producera minst 95 ton ris per år under de tre åren för att deras investering ska motsvara de nödvändiga stordriftsfördelarna i syfte att nå hållbarhetsstandarderna och få en rimlig avkastning på investeringen. För att uppmuntra konsumenterna att köpa det hållbara riset enas de tre kooperativen och detaljhandlaren om att detaljhandlarens återförsäljningspris inte får vara högre än 15 % över det genomsnittspris som detaljhandlaren tar ut för konventionellt ris. Med tanke på kostnaden för

insatsvaror och arbetskraft skulle det hållbara riset dock säljas till ett 30 % högre pris (*begränsning rörande pris*).

De flesta andra köparna på marknaden (detaljhandlare, tillverkare, grossister m.fl.) är främst intresserade av att köpa konventionellt ris, som säljs till ett lägre pris. Konsumenterna visar intresse för att köpa mer hållbart ris, men är inte medvetna om i vilken utsträckning produktionen av konventionellt ris innebär användning av gödselmedel och bekämpningsmedel samt mängden vatten som förbrukas för detta ändamål.

Steg 1:

Kan hållbarhetsstandarden även uppnås genom att en aktör agerar på egen hand?

Riskooperativen skulle inte kunna finansiera produktionen av hållbart ris var och en för sig eftersom de inte kan vara säkra på att de kan saluföra riset med tanke på att de flesta köpare är intresserade av att köpa konventionellt ris, som säljs till ett lägre pris. De tre kooperativen kan därför inte ensamma anta standarden. I sådana fall är en överenskommelse med en detaljhandlare om köp av minst 100 ton hållbart ris per år sannolikt nödvändig.

En separat bedömning måste göras av överenskommelsen om att detaljhandlaren återförsäljningspris inte får vara högre än 15 % över genomsnittspriset för konventionellt ris. Det hållbara riset skulle säljas till ett pris som är 30 % högre än för konventionellt ris och det finns en risk att konsumenterna skulle köpa otillräckliga mängder av det hållbara riset. En överenskommelse om att marknadsföra det hållbara riset är därför sannolikt nödvändig i och med att detaljhandlaren annars inte skulle kunna fortsätta att köpa från de tre kooperativen. De tre kooperativen och detaljhandlaren kan inte marknadsföra riset var för sig, utan behöver varandras hjälp, eftersom produktionen och försäljningen av det hållbara riset är sammankopplade.

Nödvändighet av bestämmelsen i hållbarhetsavtalet

Överenskommelsen om köp av en viss mängd hållbart ris per år är sannolikt nödvändig eftersom bara en detaljhandlare deltar i hållbarhetsavtalet och produktionen av hållbart ris innebär merkostnader. En annan typ av bestämmelse kan vara att detaljhandlaren endast marknadsför det hållbara riset utan att åta sig att köpa det. Detta skulle emellertid inte ge tillräcklig säkerhet för de tre kooperativen eftersom konventionellt ris är 30 % billigare och konsumenterna i allmänhet inte är medvetna om konsekvenserna av konventionell risproduktion.

När det gäller överenskommelsen om att återförsäljningspriset för hållbart ris inte får vara mer än 15 % högre än priset för konventionellt ris finns ett mindre begränsande sätt att marknadsföra köpet av hållbart ris. Eftersom problemet består i konsumenternas bristande medvetenhet om fördelarna med hållbart ris skulle de tre kooperativen och detaljhandlaren kunna ingå ett certifieringsavtal, t.ex. via en tredje part, för att ta fram en märkning för det hållbara riset. Den tredje parten bedömer huruvida riset överensstämmer med hållbara produktionsmetoder och vittnar därom. Parten skulle även kunna informera konsumenterna om den påverkan som konventionell risproduktion har på miljön. Detaljhandlaren skulle

därmed vara fri att fastställa återförsäljningspriset för hållbart ris, samtidigt som användningen av märkningen skulle bidra till att på ett effektivt sätt möta konsumentefterfrågan på hållbart ris.

Steg 2: Nödvändigheten av begränsningens art och intensitet

Vid bedömningen av arten hos åtagandet att köpa 100 ton hållbart ris per år skulle ett alternativ kunna vara att detaljhandlaren åtar sig att köpa allt hållbart ris som behövs för återförsäljning från de tre kooperativen. I detta fall skulle hållbarhetsstandarden dock inte uppnås eftersom de tre kooperativen inte kan vara säkra på att detaljhandlaren verkligen skulle köpa den nödvändiga mängden ris som produceras. Detta beror på att detaljhandlaren kanske inte behöver hela 100 ton hållbart ris ett visst år, och kooperativen skulle därmed inte ha något incitament att göra den nödvändiga investeringen.

Vid bedömningen av intensiteten hos begränsningen i fråga om åtagandet att köpa 100 ton hållbart ris per år i tre år förefaller begränsningen vara nödvändig eftersom de tre kooperativen behöver producera minst 95 ton hållbart ris per år i tre år för att få avkastning på sin ytterligare investering. I och med att hållbarhetsstandarden är ny och osäker utgör de ytterligare 5 ton hållbart ris som detaljhandlaren åtar sig att köpa ett skyddsnät i händelse av att de har räknat fel. Åtagandet om köp av 100 ton hållbart ris är därför sannolikt nödvändigt för att nå hållbarhetsstandarden.

Exempel 2: Det finns ett regionalt initiativ för att förbättra levnadsvillkoren för grisar. De deltagande jordbrukarna kommer överens med ett slakteri och två köttbearbetningsföretag, som omfattar 30 % respektive 25 % av marknaden, om att öka utrymmet per gris på sina gårdar över den lagstadgade miniminivån. På grund av lokala lagar är det svårt för de flesta jordbrukare att öka det utrymme som avsätts för uppfödning av grisar. De deltagande jordbrukarna kommer därför att missgynnas ekonomiskt jämfört med jordbrukare som inte deltar i initiativet.

Av initiativet följer därför att bearbetningsföretagen ska betala jordbrukarna ytterligare 1 euro per kg kött som säljs för att kompensera dem för deras minskade produktion och ökade kostnader (*begränsning rörande pris*). Tilläggsbetalningen motsvarar den vinst som jordbrukarna skulle ha gjort om de hade fött upp fler grisar på det konventionella sättet. Det hade räckt med ett bearbetningsföretag för att bearbeta jordbrukarnas hela produktion och täcka den relaterade ekonomiska bördan. Ett andra bearbetningsföretag har dock anslutit sig till initiativet eftersom det vill utnyttja marknaden för mer hållbara produkter (*begränsning rörande kunder, leverantörer eller territorier*). Initiativet innebär även att det berörda slakteriet enbart skulle slakta grisar som fötts upp i enlighet med de berörda djurskyddsstandarderna för att undvika att deras kött blandas med kött från konventionellt uppfödda djur.

Steg 1:

Kan hållbarhetsstandarden även uppnås genom att en aktör agerar på egen hand?

Det första som behöver beaktas är om deltagarna i avtalet skulle kunna nå hållbarhetsstandarden genom att agera på egen hand, snarare än tillsammans. En jordbrukare som är ensam med att öka utrymmet per gris på sin gård skulle förlora en del av sin inkomst och möjligen även sina köpare till förmån för andra jordbrukare på grund av en minskad kvantitet eller ett ökat försäljningspris. Om jordbrukarna skulle agera tillsammans, men utan att involvera bearbetningsföretagen, skulle de visserligen konkurrera mot varandra på lika villkor, men de skulle samtidigt missgynnas jämfört med jordbrukare som valde att inte delta i hållbarhetsavtalet. De skulle också ha svårt att hitta köpare som går med på att betala ett högre pris för kött från hållbart uppfödda djur. Ett avtal mellan jordbrukarna sinsemellan och mellan jordbrukarna och bearbetningsföretagen i egenskap av köpare av köttprodukterna skulle därför sannolikt vara nödvändigt, till skillnad från ensidiga åtgärder.

Nödvändigheten av bestämmelsen i hållbarhetsavtalet

När det gäller tilläggsbetalningen skulle sedan ett alternativ kunna vara att bearbetningsföretagen åtar sig att köpa allt kött från grisar som är uppfödda i enlighet med initiativet till samma pris som kött från konventionellt uppfödda grisar. Jordbrukarna har vanligtvis inga problem med att hitta köpare och skulle enkelt kunna sälja köttprodukterna från sina grisar. Om de tillämpar hållbarhetskriterierna kommer de dock att tvingas sälja med förlust. En tilläggsbetalning är därför sannolikt nödvändig.

När det gäller slakteriets åtagande att endast slakta djur som är uppfödda i enlighet med hållbarhetsstandarden kan ett alternativ vara att jordbrukarna begär att de olika slakterierna separerar och tydligt identifierar det kött som kommer från deras grisar. Detta skulle sannolikt leda till en del merkostnader, men det skulle göra det möjligt för slakterierna att nå en högre omsättning genom att även slakta djur som inte har fötts upp i enlighet med standarden och därmed kompensera slakterierna för kostnaderna för att separera de två typerna av kött som ska bearbetas. Överenskommelsen med slakteriet om att endast slakta djur som fötts upp på ett hållbart sätt är därför sannolikt inte nödvändig.

Steg 2: Nödvändigheten av begränsningens art och intensitet

När det gäller tilläggsbetalningen kan en alternativ begränsning vara en överenskommelse om ett fast pris eller ett minimipris för köttprodukterna. En överenskommelse om ett fast pris skulle innebära att bearbetningsföretagen förbinder sig till ett pris som annars hade förändrats till följd av lägre eller högre insatspriser, beroende på väder, händelser, sjukdomar osv. Ett minimipris skulle säkerställa att producenterna kompenseras för sina insatser eftersom priset då skulle fastställas till en tillräckligt hög nivå så att kostnaderna för hållbarhetsförbättringen räknas in, men ingen hänsyn skulle tas till möjligheten att priset för grisköttet eventuellt kan bli lägre än den ursprungliga nivån på grund av faktorer som leder till ett betydligt lägre pris (insatsvaror, infrastruktur, produktens årstidsaspekter m.m.). Begränsningen är sannolikt nödvändig eftersom tilläggsbetalningen motsvarar den vinst som jordbrukarna går miste om när de föder upp färre grisar, samtidigt som den gör det möjligt för andra priskomponenter att variera fritt utifrån förändringar på marknaden.

Att fastställa tilläggsbetalningen till 1 euro per kg producerat kött är sannolikt också nödvändigt, om betalningen återspeglar den vinst som jordbrukarna går miste om till följd av att de har en lägre produktion jämfört med när de bedrev konventionell grisuppfödning.

Ingen bedömning av täckningen behöver göras, såsom förklaras i avsnitt 5.4.2.3.

Exempel 3: En grupp bestående av tre mejerikooperativ tar fram en kvalitetsmärkning för ostar. Kvalitetsmärkningen innebär att producenterna intygar att den mjölk som används i deras ost enbart producerats med ekologiska metoder. Av kvalitetsmärkningen följer att all mjölkproduktion vid mejeriet ska utföras med ekologiska metoder för att garantera att det inte förekommer någon sammanblandning mellan ekologisk mjölk och andra typer av mjölk (*begränsning rörande insatsvaror*). Denna produktionsmetod medför merkostnader för producenterna och minskar även deras konkurrenskraft eftersom de inte längre kan erbjuda konventionell mjölk för ostprodukter. Liknande produktionsmetoder finns redan på marknaden och används av andra producenter. Konsumentefterfrågan på ekologisk ost på marknaden är hög och konsumenterna är villiga att betala ett högre pris för denna produkt, förutsatt att hållbarhetsfördelen framgår tydligt för dem.

Steg 1: Kan hållbarhetsstandarden även uppnås genom att en aktör agerar på egen hand?

Marknaden för ekologisk ost är redan väletablerad och vissa producenter har redan på egen hand nått högre hållbarhetsstandarder än vad lagstiftningen kräver. Kooperativen skulle även kunna utarbeta standarden var för sig och möta den växande konsumentefterfrågan på hållbar ost. Samarbetet förefaller därför inte vara nödvändigt.

Exempel 4: Vid vissa tidpunkter varje år överstiger mängden av vissa tillgängliga grönsaker efterfrågan. Det leder till exempel till att 7–15 % av den årliga skörden av spenat går förlorad. Kooperativen har försökt att på egen hand genomföra olika strategier för att planera eller lagra överskottet, men de har inte lyckats hålla sina förluster under genomsnittet på 7 %. De har även försökt torka spenaten och sälja den, men det finns ingen konsumentefterfrågan på en sådan produkt.

För att minska detta svinn beslutar sig en grupp spenatkooperativ för att utbyta information om leveranserna av spenat till kunder per vecka så att de bättre kan planera utbudet och efterfrågan (*begränsning rörande informationsutbyte*). Kooperativen motiverar detta med att de kommer att införa ett turordningssystem där de varje månad turas om att minska sin produktion med en viss procentsats för att möta den förväntade efterfrågan på spenat under nästkommande månad.

Steg 1:

Kan hållbarhetsstandarden även uppnås genom att en aktör agerar på egen hand?

Behovet av samarbete förefaller nödvändigt eftersom de enskilda åtgärderna att ta itu med matsvinnet har misslyckats.

Nödvändigheten av bestämmelsen i hållbarhetsavtalet

När det gäller nödvändigheten av typen av avtal jämfört med andra typer av hållbarhetsavtal är det sätt på vilket spenatkooperativen försöker nå standarden utbyte av information om utbud och efterfrågan. Ett alternativ skulle kunna vara att enas om volymer, dvs. att varje kooperativ producerar mindre. Det hade dock inte löst problemet eftersom det hade varit svårt att med säkerhet förutse hur mycket kooperativet skulle behöva minska sin produktion. Det skulle dessutom fortfarande finnas perioder då efterfrågan är högre, och kooperativen skulle då vara oförmögna att tillgodose kundernas beställningar. Ett avtal om produktionsvolymer skulle därtill vara mer begränsande än avtalet om informationsutbyte.

Avtalet om att utbyta information löser detta problem genom att kooperativen får regelbunden information om marknadsläget så att de exakt kan justera utbudet under nästkommande månad. Det förefaller därför vara rimligen nödvändigt för att nå standarden och på så sätt minska matsvinnet.

Steg 2: Nödvändigheten av begränsningens art och intensitet

När det gäller nödvändigheten av den konkurrensbegränsning som följer av avtalet utgör utbyte av information om en parameter såsom leveranser till kunder per vecka en betydande begränsning av konkurrensen. Ett realistiskt och mindre begränsande alternativ skulle kunna vara att dela sammanställd information per månad, snarare än per vecka. Om uppgifterna sammanställdes mer sällan skulle enskilda kooperativs försäljning till enskilda kunder inte vara identifierbar. Samtidigt skulle producenterna ändå få kännedom om marknadens efterfrågan på spenat under den föregående månaden så att de kan justera sin produktion för nästkommande månad.

Avtalet skulle därför inte uppfylla villkoren för det andra steget av nödvändighetstestet.

6 TILLÄMPNING I TIDEN AV ARTIKEL 210A

6.1 Hållbarhetsavtal som ingås före offentliggörandet av riktlinjerna

- (120) Artikel 210a trädde i kraft den 8 december 2021. Hållbarhetsavtal som ingåtts före denna dag kan omfattas av artikel 210a efter dess ikraftträdande. För perioden före ikraftträdandet av artikel 210a kan hållbarhetsavtal inte omfattas av artikel 210a, utan omfattas av de konkurrensregler som gällde vid den tidpunkten.
- (121) Ett hållbarhetsavtal som ingåtts under perioden mellan ikraftträdandet av artikel 210a (den 8 december 2021) och offentliggörandet av dessa riktlinjer bör skyndsamt anpassas till artikel 210a och artikel 101 i EUF-fördraget efter dagen för riktlinjernas offentliggörande.

Exempel: Ett antal producenter ingår ett avtal före offentliggörandet av riktlinjerna. De åtar sig att upphöra med användningen av en tillåten herbicid som

ofta upptäcks i dricksvatten. För att finansiera övergången till en mer hållbar produktionsmetod kommer de överens om att tillfälligt fastställa priserna till 0,50 euro per kg.

Efter offentliggörandet av riktlinjerna står det klart för parterna att ett pristillägg hade varit tillräckligt för att nå standarden, och avtalet uppfyller således inte villkoren för det andra steget av nödvändighetstestet. Parterna bör därför uppdatera avtalet så att det är förenligt med artikel 210a genom att ersätta bestämmelsen om fastställande av priser med en bestämmelse om ett pristillägg så snart riktlinjerna har utfärdats.

6.2 Force majeure

- (122) Om några av de villkor i avtalet som är avgörande för att artikel 210a ska vara tillämplig tillfälligt upphör att vara uppfyllda på grund av force majeure kan avtalet ändå omfattas av undantaget under en viss period, förutsatt att i) parterna utan dröjsmål vidtar alla nödvändiga åtgärder för att återställa villkoret i fråga, och ii) de andra kraven för undantaget är uppfyllda.
- (123) Force majeure begränsas inte bara till en absolut omöjlighet, utan ska förstås som ovanliga omständigheter som ligger utanför producentens eller aktörens kontroll. Dess konsekvenser, trots att alla rimliga försiktighetsåtgärder vidtagits, hade inte kunnat undvikas annat än till priset av orimliga uppoffringar²⁵. Det skulle till exempel kunna röra sig om en oväntad översvämning på land eller en brand i en lagringsanläggning.

6.3 Övergångsperiod

- (124) Ett hållbarhetsavtal kan omfattas av undantaget under en viss period efter det att avtalet ingåtts och innan den hållbara verksamheten faktiskt påbörjas.
- (125) Det gäller dock endast om det krävs en viss tidsram för att genomföra den hållbara verksamheten och om konkurrensbegränsningen under denna övergångsperiod är nödvändig. För detta krävs att det är mindre sannolikt att den hållbara verksamheten skulle genomföras om konkurrensbegränsningen inte tillämpades under denna period.

Exempel: Ett antal jordbruksproducenter enas i januari 2023 om att byta ut sina produktionsmetoder för att upphöra med användningen av en tillåten förorenande herbicid. Eftersom det tar lite tid att ändra produktionsmetoden kommer den mindre förorenande slutprodukten att lanseras i september 2023. Producenterna kommer överens om att tillämpa ett pristillägg för produkten med den problematiska herbiciden från och med januari 2023, för att finansiera den investering som krävs för övergången.

Pristillägget får börja tillämpas i januari 2023 om producenterna inte kan täcka sina investeringskostnader genom att börja tillämpa pristillägget först i september 2023 (efter lanseringen av den alternativa produkten). Skälet till detta är att de

²⁵ För mer information om force majeure, se kommissionens tillkännagivande om force majeure i EU:s jordbrukslagstiftning, C(88) 1696.

annars inte skulle ha övervägt det hållbara initiativet. Om parterna däremot kan täcka sina investeringskostnader genom att börja tillämpa pristillägget i september 2023 är tillämpningen av pristillägget före denna månad inte nödvändig.

6.4 Misslyckat uppnående av standarden

- (126) Om det inte föreligger force majeure och parterna inte lyckas uppnå hållbarhetsstandarderna kan de inte fortsätta att dra nytta av undantaget.
- (127) Ett misslyckat uppnående av standarden kan till exempel föreligga om parterna inte lyckas uppnå standarden inom den planerade tidsramen. Det kan också vara fallet om parterna på grund av en inledande felräkning inte har råd att tillämpa standarden. Ett annat exempel är om genomförandet av standarden inte är praktiskt möjligt på grund av en faktor som inte utgör force majeure, t.ex. om parterna drabbas av oväntade ekonomiska svårigheter eller får brist på en viktig insatsvara.
- (128) I sådana fall kan parterna inte fortsätta att dra nytta av undantaget och bör upphöra med tillämpningen av konkurrensbegränsningen. Undantaget förblir giltigt för perioden fram till dess att det inte längre är möjligt att uppnå standarden. Om en omedelbar uppsägning av avtalet skulle få betydande ekonomiska konsekvenser för parterna får de fortsätta att tillämpa det under en nödvändig övergångsperiod, enligt reglerna i avsnitt 6.5 rörande den fortlöpande granskningen av nödvändighetsvillkoret.
- (129) Parterna kan besluta att minska standardens ambitionsnivå. I sådana fall bör de anpassa begränsningens nivå eller ändra typen av begränsning, i enlighet med nödvändighetskriteriet.

Exempel: Två producenter har kommit överens om att tillsammans investera i forskning och utveckling avseende en ny, mer hållbar produktionsmetod. Detta innebär fastställande av priser så att de kan finansiera denna nya investering. Efter ingåendet av avtalet utbryter en ekonomisk kris som gör att parterna inte längre kan finansiera forskningen, och de beslutar därför att upphöra med forskningsinvesteringen.

Eftersom parterna inte har lyckats genomföra standarden (av ett annat skäl än force majeure) kan de inte fortsätta att begränsa konkurrensen, dvs. fastställa priser.

6.5 Fortlöpande granskning av nödvändigheten

6.5.1 I vilka fall är det sannolikt att nödvändighetskriteriet inte längre är uppfyllt?

- (130) Att få godkänt i nödvändighetstestet enligt artikel 210a i ett inledande skede av processen är inte en garanti för ett godkänt resultatet i senare skeden, i synnerhet om det sker väsentliga förändringar av det ekonomiska och rättsliga sammanhang

inom vilket hållbarhetsavtalet tillämpas. Parterna måste därför fortsätta att granska huruvida villkoret är uppfyllt under avtalets hela genomförande.

- (131) Om ett hållbarhetsavtal eller dess konkurrensbegränsningar inte längre är nödvändiga upphör artikel 210a att gälla. Konkurrensbegränsningar som upprätthålls av parterna efter denna tidpunkt omfattas inte längre av artikel 210a.
- (132) Ett exempel på en väsentlig förändring av omständigheterna som gör det nödvändigt att göra en ny bedömning av huruvida ett hållbarhetsavtal eller en begränsning är nödvändig är om kostnaden för att utarbeta eller genomföra hållbarhetsavtalet eller hållbarhetsstandarden ändras. Förändrade kostnader kan ge anledning att ifrågasätta nödvändigheten av ett avtal eller en specifik konkurrensbegränsning som deltagarna inledningsvis beslutat om.

Exempel: Några producenter och detaljhandlare kommer överens om att odla en ny sorts majs som är mer resistent mot skadegörare och som därför kräver mindre användning av bekämpningsmedel än konventionell majs. Utsädet för den nya grödan är dock dyrare (6 euro per kg). Detaljhandlarna går med på att finansiera köpet av det dyrare utsädet genom att fastställa ett pristillägg för den odlade majsens. Senare under genomförandet av hållbarhetsavtalet sjunker kostnaden för utsädet till 1 euro per kg eftersom grödan blir mer eftertraktad och det därför släpps ut mer utsäde på marknaden.

Denna förändring av priset på utsäde, som är en insatsvara för majs, innebär att parterna måste göra en ny bedömning av pristilläggets storlek och huruvida det alls är nödvändigt för detaljhandlarna att stödja avtalet med ett tillägg.

- (133) En annan förändring som kräver en ny bedömning av nödvändigheten av en begränsning är en tillsynsåtgärd som höjer den tidigare gällande hållbarhetsstandarden på ett visst område till en högre ambitionsnivå. I sådana fall bör nödvändigheten av avtalet eller dess begränsningar återigen bedömas eftersom det inledande beslutet om dessa grundades på en annan bindande rättslig ram. Om det i tvingande lagstiftning införs en högre standard kan avtalet eller restriktionerna behöva ändras så att de tar hänsyn till vad som då blivit en lägre ambitionsnivå i det inledande avtalet. Det kanske inte längre är nödvändigt att samarbeta, utan lämpar sig bättre med en annan begränsning i förhållande till arten eller intensiteten. I vissa fall kan den nya bedömningen leda till att parterna konstaterar att en konkurrensbegränsning inte längre är nödvändig.

Exempel: Några producenter, bearbetningsföretag och detaljhandlare enas om betalning av ett visst pristillägg för uppfödning av djur utan användning av burar. Enligt lagstiftningen ska varje djur ha ett utrymme på minst 0,2 m². En tid senare ändras den tvingande lagstiftningen och det införs ett nytt krav på 0,5 m².

Hållbarhetsstandarden om krav på att djuren ska vara frigående kan fortfarande motivera tillämpningen av ett pristillägg. Eftersom lagstiftningen har höjt den tvingande standarden behöver det emellertid göras en ny bedömning av nivån på pristillägget, vilken i vissa fall kan leda till ett lägre pris.

- (134) Ett annat exempel är om parterna vill ändra hållbarhetsstandarden i avtalet. Parterna kanske vill införa en hållbarhetsstandard som fortfarande är högre än de tvingande reglerna på EU-nivå och nationell nivå, men som är mindre ambitiös än den hållbarhetsstandard de enades om från början. I sådana fall kanske avtalet eller de begränsningar som ursprungligen infördes inte längre är nödvändiga för att nå den nya standarden. Det kan då vara motiverat med en justering av avtalet eller av begränsningarna.
- (135) Konsumenternas positiva inställning till och medvetenhet om den produkt som omfattas av avtalet kan också utgöra en väsentlig förändring av omständigheterna. Efterfrågan på en hållbar produkt kan stiga på grund av hållbarhetsavtalet eller andra faktorer (t.ex. en miljökampanj som ökar konsumenternas medvetenhet). Det kan därmed uppstå ett starkt incitament för hela marknaden eller en stor del av den att övergå till den hållbara produktionsmetoden och/eller handeln med den produkten. Om den bristande konsumentefterfrågan var ett av de främsta problem som motiverade behovet av att samarbeta och/eller införa en viss konkurrensbegränsning bör parterna på nytt bedöma om avtalet eller begränsningen är nödvändig.

Exempel: I det föregående exemplet kan det röra sig om att konsumenterna är oroad över de förhållanden under vilka djuren föds upp. De kanske kräver bättre djurskyddsvillkor och är beredda att betala mer för det, inklusive för uppfödning av frigående djur. Producenterna kan då utnyttja den nya efterfrågan, och det pristillägg de erhåller kanske inte längre är nödvändigt eftersom produktionen av frigående djur kan vara lönsam utan ekonomisk kompensation.

- (136) Innovation inom produktions- eller distributionsprocesser kan också göra att det krävs en ny bedömning av huruvida en begränsning i ett avtal är nödvändig. Detta kan vara fallet om avtalet var nödvändigt för att gemensamt utveckla en viss produkt eller process eller för att gemensamt införa en viss produkt på marknaden, men parterna efter en viss tid och investering kan producera och saluföra varorna utan behov av samarbete.

Exempel: Ett avtal mellan en producentorganisation och ett antal tillverkare gör att tillverkarna kan investera i AI-teknik som möjliggör tidig upptäckt av växtsjukdomar, vilket leder till högre avkastning. Tillverkarna kommer överens om att köpa in tekniken åt producenterna samt täcka driftkostnaderna för tekniken genom ett minimipris. Medlemmarna i producentorganisationen ska i sin tur licensiera tekniken i syfte att säkerställa att det finns ett tillräckligt antal licenser (och därmed licensavgifter) för att täcka kostnaderna för investeringen.

När tekniken har testats och leder till högre avkastning kommer producenterna att behöva göra en ny bedömning av pristilläggets nödvändighet. Eftersom de nu producerar mer varor kanske de själva kan täcka driftkostnaderna för tekniken.

6.5.2 Vilka alternativ har parterna om det slås fast att begränsningarna inte längre är nödvändiga?

6.5.2.1 Alternativ 1: ändring av hållbarhetsavtalet

- (137) Om ett hållbarhetsavtal upphör att vara nödvändigt kan parterna välja att ändra avtalet. Om problemet till exempel är att den överenskomna hållbarhetsstandarden inte längre går att uppnå kan de komma överens om att nå en annan hållbarhetsstandard som fortfarande är högre än vad som krävs enligt EU-rätten eller nationell lagstiftning. Om problemet är att typen av avtal inte är nödvändig för att uppnå hållbarhetsstandarden kan de anta en typ av avtal som är nödvändig. Om problemet är att de särskilda restriktionerna i avtalet inte längre är nödvändiga för att uppnå hållbarhetsstandarden kan de ändra begränsningarna så att de blir nödvändiga eller helt enkelt upphäva de bestämmelserna.

6.5.2.2 Alternativ 2: uppsägning av hållbarhetsavtalet

- (138) Om parterna inte kan eller vill ändra hållbarhetsavtalet så att det fortsätter att uppfylla kraven i artikel 210a bör de säga upp avtalet så snart det upphör att vara nödvändigt.
- (139) Om parterna emellertid har gjort investeringar i förlitan på de befintliga konkurrensbegränsningar som var nödvändiga för att uppnå hållbarhetsstandarden vid den tidpunkt då de gjordes, hindrar artikel 210a dem inte från att återkräva alla kostnader de burit vid utarbetandet eller genomförandet av hållbarhetsstandarden i fråga. Ett hållbarhetsavtal kan därför fortfarande omfattas av undantaget i artikel 210a under den period det tar för parterna att säga upp avtalet och få igen sina investeringar. Detta skulle dock inte vara fallet om ett hållbarhetsavtal upphör att vara nödvändigt på grund av en lagändring varigenom en tvingande EU-standard eller nationell standard fastställs som är likvärdig med eller högre än standarden i avtalet och om ikraftträdandet av den tvingande standarden hade kunnat förutses när avtalet ingicks (eller om det förlöper tillräckligt med tid mellan lagstiftningens antagande och ikraftträdande)

Exempel: Lokala kycklinguppfödare kommer överens om att tillhandahålla en större boyta per kyckling. För att minska sina övergångskostnader ingår de ett avtal med sina köpare, som förbinder sig att köpa kycklingkött till ett fast pristillägg i syfte att täcka merkostnaden i samband med den nya hållbarhetsstandarden. Avtalet undertecknas i mars 2024 och inbegriper en formell uppsägningstid vid ensidigt hävande. Ny lokal lagstiftning antas i juni 2024 och börjar gälla i december samma år. Enligt denna lagstiftning måste man i all jordbruksproduktion i regionen tillhandahålla djuren exakt lika stort utrymme som det som föreskrivs i avtalet.

Eftersom minimiutrymmet blir en rättslig skyldighet från och med december 2024 kan producenterna teoretiskt sett inte fortsätta att utnyttja undantaget i artikel 210a eftersom konkurrensbegränsningen inte längre är nödvändig. En uppsägning av avtalet med köparna innan den formella uppsägningstiden löper ut skulle dock kunna få allvarliga ekonomiska konsekvenser för parterna, som

har agerat i god tro med tanke på att tillämpligheten av den nämnda lagen inte kunde förutses när avtalet ingicks. De kan därför fortsätta att utnyttja undantaget till dess att den formella uppsägningstiden löper ut, dvs. i juni 2025 i detta exempel.

7 YTTRANDESYSTEM ENLIGT ARTIKEL 210A

7.1 Sökande som lämnar in begäran

- (140) Från och med den 8 december 2023 tillåter artikel 210a.6 att producenter eller producentorganisationer begär ett yttrande från kommissionen om huruvida deras hållbarhetsavtal är förenliga med artikel 210a. Parter i hållbarhetsavtalet som inte är producenter får delta i begäran. Branschorganisationer får lämna in en begäran om yttrande enligt artikel 210a.6 under förutsättning att minst en producentmedlem ingår i hållbarhetsavtalet.
- (141) Producenter eller producentorganisationer får begära ett yttrande när som helst efter att hållbarhetsavtalet har ingåtts, även innan det har börjat tillämpas.
- (142) Begäran måste lämnas in till {to be determined}. Alternativt kan begäran skickas till följande postadress {Commission européenne / Europese Commissie}.

7.2 Innehållet i en begäran

- (143) Det finns inget standardformulär för begäran om ett yttrande enligt 210a.6.
- (144) Men för att den ska bedömas ska begäran innehålla följande:
- (a) Alla avtalsparters identiteter inklusive, om tillämpligt, deras registreringsnummer.
 - (b) En gemensam kontaktpunkt (som omfattar namn och e-postadress och/eller postadress) för all kommunikation med kommissionen.
 - (c) En kopia av det dokument där man fastställer villkoren för hållbarhetsavtalet eller, om det är ett muntligt avtal, en detaljerad skriftlig förklaring av avtalet (inklusive avtalets marknadstäckning om det finns, dess varaktighet och de konkurrensbegränsningar det innebär).
 - (d) En beskrivning av det/de hållbarhetsmål som eftersträvas.
 - (e) En förklaring av den hållbarhetsstandard som antagits inom ramen för hållbarhetsavtalet och hänvisningar till befintliga obligatoriska standarder, däribland förklaringar och bevis för varför hållbarhetsstandarden är högre än den som föreskrivs i EU-rätt eller nationell rätt.
 - (f) En detaljerad förklaring av efterlevnaden av vart och ett av de villkor som fastställs i artikel 210a.1, 3 och 7.

- (g) Information om pågående förfaranden inför en nationell domstol eller nationell konkurrensmyndighet rörande efterlevnaden av artikel 210a eller artikel 101 i EUF-fördraget för det hållbarhetsavtal som begäran avser.
- (h) Alla hänvisningar eller källor, däribland webbplatser, där den sökande har offentliggjort villkoren i hållbarhetsavtalet eller delar av det.
- (i) All annan information eller dokument som är relevanta för bedömningen av hållbarhetsavtalet.

7.3 Kommissionens bedömning och innehållet i yttrandet

- (145) Kommissionen kommer att bedöma begäran på grundval av den information som tillhandahållits. Den kan också komma att be den sökande om ytterligare information om så krävs för att bedöma begäran.
- (146) Kommissionen kan komma att dela den information som lämnats in till den med nationella konkurrens- eller jordbruksmyndigheter eller departement, beroende på vad som är lämpligt, förutsatt att dessa myndigheter och departement omfattas av skyldigheten att enbart använda denna information i det syfte för vilket kommissionen fick del av den. Kommissionen kan också komma att bjuda in och ta emot synpunkter från dessa myndigheter och departement.
- (147) En sökande kan när som helst återkalla sin begäran. Kommissionen får emellertid behålla all information som lämnats in inom ramen för en begäran om ett yttrande enligt artikel 210a.6 och använda denna information i alla förfarande gällande verkställande av artikel 210a eller artikel 101 i EUF-fördraget.
- (148) I yttrandet kommer det att anges huruvida hållbarhetsavtalet är förenligt med artikel 210a och man kommer att tillhandahålla skäl för uttalandet.
- (149) Kommissionen kommer att meddela den gemensamma kontaktpunkten om yttrandet.
- (150) Ett yttrande om att hållbarhetsavtalet inte är förenligt med artikel 210a föregriper inte huruvida hållbarhetsavtalet är förenligt med artikel 101 i EUF-fördraget eller med andra bestämmelser i EU-rätten.
- (151) Om så är lämpligt, får kommissionen förklara att yttrandet bara är giltigt för en viss tidsperiod eller att yttrandet bygger på förekomsten eller avsaknaden av vissa omständigheter.
- (152) Yttrandet kommer att offentliggöras på kommissionens webbplats, med beaktande av den/de sökandes berättigade intressen att skydda sina affärshemligheter. Kommissionen kommer att komma överens med den/de sökande om en icke-konfidentiell version innan den offentliggör sitt yttrande.

7.4 Frist för att avge ett yttrande

- (153) Kommissionen kommer att skicka yttrandet till den/de sökande inom fyra månader från det att den mottog en fullständig begäran, dvs. från det att den

mottagit all information som krävs för att bedöma begäran. Den perioden inleds dagen efter att en fullständig begäran mottagits.

7.5 Ändrade omständigheter efter det att yttrandet antagits

- (154) Kommissionen kommer att utfärda yttrandet på grundval av den information som den sökande lämnat.
- (155) Om kommissionen vid någon tidpunkt efter att den avgivit sitt yttrande finner att de villkor som anges i artikel 210a.1, 210a.3 och 210a.7 inte längre uppfylls, kräver artikel 210a.6 att kommissionen förklarar att artikel 101.1 i EUF-fördraget måste tillämpas på det relevanta avtalet från den tidpunkten och att den informerar producenterna om detta. Kommissionen kan göra ett sådant fynd på eget initiativ eller på begäran från en medlemsstat.
- (156) När kommissionen har anledning att tro att en sökande har lämnat in felaktig information kan den begära kompletterande upplysningar från den sökande.
- (157) Efter att EU-lagstiftning eller nationell lagstiftning trätt i kraft kan kommissionen ha anledning att tro att den hållbarhetsstandard som man försöker uppnå med hållbarhetsavtalet inte längre är högre än den som föreskrivs i EU-rätt eller nationell rätt. Kommissionen kan då bjuda in den sökande att visa att den standard som man försöker uppnå med hållbarhetsavtalet är högre än den som föreskrivs i EU-rätt eller nationell rätt. Om en sökande inte lyckas göra detta, kan kommissionen meddela att yttrandet inte längre gäller och offentliggöra sin slutsats på sin webbplats.

7.6 Yttrandets verkningar

- (158) Enligt punkt fem i artikel 288 i EUF-fördraget har yttrandena ingen rättslig verkan. De syftar i stället till att hjälpa aktörer att utföra en självbedömning. Nationella konkurrensmyndigheter och nationella domstolar kan emellertid ta hänsyn till yttranden från kommissionen när de finner det lämpligt inom ramen för ett ärende.
- (159) Ett yttrande kan inte föregripa en bedömning av samma fråga utfärdad av domstolen, domstolar eller nationella konkurrensmyndigheter.
- (160) När ett hållbarhetsavtal har utgjort faktaunderlaget för ett yttrande, utgör det inget hinder för att kommissionen senare undersöker samma avtal i ett förfarande enligt förordning nr 1/2003²⁶. I detta fall ska kommissionen ta sitt tidigare yttrande i beaktanden, särskilt vad gäller i) förändringar av de underliggande omständigheterna, ii) eventuella nya aspekter som upptäckts av kommissionen eller som lagts fram i ett klagomål, iii) utvecklingar av domstolens rättspraxis eller iv) bredare förändringar av kommissionens politik och utvecklingar på de berörda marknaderna.

²⁶ Rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget, EGT L 1, 4.1.2003, s. 1.

8 EFTERHANDSINGRIPANDE FRÅN KOMMISSIONEN OCH NATIONELLA KONKURRENSMYNDIGHETER I ENLIGHET MED ARTIKEL 210A.7

- (161) I artikel 210a.7 fastställs en skyddsmekanism genom vilken antingen en nationell konkurrensmyndighet eller kommissionen (*relevant konkurrensmyndighet*) får besluta, efter det att hållbarhetsavtalet ingåtts eller tillämpats, att ändra, avbryta eller förhindra att det tillämpas. Detta beslut kan bli nödvändigt för att förhindra att konkurrensen hindras på marknaden eller när målen för den gemensamma jordbrukspolitiken, så som de fastställs i artikel 39 i EUF-fördraget, äventyras.

8.1 Målen för den gemensamma jordbrukspolitiken äventyras

- (162) I enlighet med artikel 42 i EUF-fördraget tillämpas konkurrensreglerna på produktion av och handel med jordbruksprodukter i den mån som det beslutas av medlagstiftarna i enlighet med artikel 43.2 i EUF-fördraget, med beaktande av de fem mål för den gemensamma jordbrukspolitiken som fastställs i artikel 39 i EUF-fördraget²⁷.
- (163) På grundval av detta ger artikel 210a.7 konkurrensmyndigheter befogenhet att ingripa när ett hållbarhetsavtal, som ingåtts eller tillämpats, äventyrar de fem målen i artikel 39 i EUF-fördraget. När den gör detta måste den relevanta konkurrensmyndigheten överväga hållbarhetsavtalets konsekvenser på alla fem mål. I vissa fall kan det vara tillräckligt att ett av de fem målen äventyras för att målen i artikel 39 i EUF-fördraget ska äventyras i enlighet med vad som avses i artikel 210a.7. I andra fall däremot, där vissa av målen påverkas negativt medan andra påverkas positivt, blir det nödvändigt att förena de fem målen²⁸.
- (164) Det första målet i artikel 39 i EUF-fördraget, att höja produktiviteten inom jordbruket, skulle kunna äventyras i fall där hållbarhetsavtalet minskar parternas incitament till innovation. Detta skulle till exempel kunna ske om man i hållbarhetsavtalet fastställer en hållbarhetsstandard som minskar parternas incitament att investera i ny teknik som skulle kunna hjälpa till att uppnå en ännu högre hållbarhetsstandard, eller om hållbarhetsavtalet täcker en så stor del av marknaden att det också påverkar andra marknadsdeltagares incitament till innovation.
- (165) Det andra målet i artikel 39 i EUF-fördraget syftar till att tillförsäkra jordbrukare en skälig levnadsstandard. När den relevanta konkurrensmyndigheten ska avgöra

²⁷ Dessa mål är följande:

- a) Höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorer, särskilt arbetskraften.
- b) På så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar i jordbruket.
- c) Stabilisera marknaderna.
- d) Trygga försörjningen.
- e) Tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser.

²⁸ Dom av den 14 maj 1997, Florimex och VGB/kommissionen, de förenade målen T-70/92 och T-71/92, ECLI:EU:T:1997:69, punkt 153, bekräftat efter överklagan genom dom av den 30 mars 2000, C-265/97 P, ECLI:EU:C:2000:170.

om detta mål kan äventyras, ska den bedöma hur hållbarhetsavtalet påverkar levnadsstandarden för alla jordbrukare och inte bara de jordbrukare som är parter i hållbarhetsavtalet.

Exempel: För att minska användningen av bekämpningsmedel mer än vad som krävs i EU-rätt och nationell rätt, kommer tre majsproducenter (som bara representerar en liten del av antalet producenter på marknaden) överens med en foderproducent att de ska byta till ekologiska produktionsmetoder. Eftersom detta kommer att öka deras kostnader, kommer de tre majsproducenterna gemensamt överens om att de ska låsa priserna under en period på två år. Efter att ha tillämpat hållbarhetsavtal i ett år, inser de tre majsproducenterna att de har underskattat i vilken utsträckning bytet till ekologisk produktion skulle öka deras kostnader och att pristillägget inte täcker de extra kostnaderna. De tre majsproducenterna minskar därför sin vinst för att täcka den här kostnaden, eftersom de inte kan höja det låsta priset.

Här beror den minskade vinsten enbart på en felräkning från de tre majsproducenterna. Dessutom berör den bara ett begränsat antal producenter. Därför äventyrar det sannolikt inte målen i artikel 39 i EUF-fördraget.

- (166) De sista tre målen i artikel 39 i EUF-fördraget rör marknadsstabilitet, försörjningstrygghet och säkerställande av skäliga priser för konsumenterna. Dessa mål är ofta sammankopplade.

Exempel: Flera spannmålsproducenter, som står för 80 % av det spannmål som produceras i det relevanta geografiska området, kommer överens om att sluta sälja utsäde som behandlats med en viss typ av kemiskt bekämpningsmedel under den tid som krävs för att de ska kunna ändra sin produktionsprocess och sälja av sitt befintliga spannmålslager. Eftersom producenterna står för en stor andel av utsädesproduktionen, leder detta till brist på insatsvaror för de bearbetningsföretag som använder spannmålet och detta leder till en prisökning på bröd. Detta skulle sannolikt äventyra målen om att säkerställa försörjningstryggheten och om skäliga priser för konsumenterna.

- (167) Tröskeln enligt artikel 210a.7 för att äventyra målen i artikel 39 i EUF-fördraget bör vara hög. Det skulle strida mot andemeningen i artikel 210a och Europeiska unionens domstols rättspraxis vad gäller behovet av att förena de fem målen för den gemensamma jordbrukspolitiken om dessa mål skulle äventyras varje gång ett hållbarhetsavtal har bara en liten inverkan på något av målen.
- (168) Dessutom är målet om försörjningstrygghet inte samma sak som självförsörjning²⁹. Försörjningstrygghet har att göra med tryggad livsmedelsförsörjning, inte nödvändigtvis genom största möjliga mångfald av segment för samma livsmedel. Om ett hållbarhetsavtal leder till en minskning av

²⁹ Dom i mål 34/62 av den 15 juli 1963, Tyskland/kommissionen, ECLI:EU:C:1963:18.

marknadsandelarna för mindre hållbara segment av samma jordbruksprodukter, äventyrar det inte nödvändigtvis målet om försörjningstrygghet. På samma sätt ska målet om ”skäliga priser” inte förstås som att det gäller lägsta möjliga priser³⁰.

- (169) Att äventyra målen i artikel 39 i EUF-fördraget är inte heller samma sak som att hindra konkurrensen. Hindrande av konkurrens kan i vissa situationer ske utan att det äventyrar målen i artikel 39 i EUF-fördraget. Dessutom kan dessa mål äventyras även om konkurrensen inte hindras.

8.2 Hindrande av konkurrens

- (170) Artikel 210a.7 tillåter också att nationella konkurrensmyndigheter och kommissionen ingriper efter att ett hållbarhetsavtal har ingåtts eller tillämpats när så är nödvändigt för att förhindra att konkurrensen hindras.
- (171) Den relevanta konkurrensmyndighetens bedömning av huruvida ett hållbarhetsavtal hindrar konkurrensen skiljer sig från bedömningen av huruvida hållbarhetsavtalet är nödvändigt för att uppnå hållbarhetsstandarden. Detta innebär att en konkurrensbegränsning i ett hållbarhetsavtal kan vara nödvändigt för att uppnå en hållbarhetsstandard men ändå hindra konkurrensen. Det kan emellertid inte vara så att varje konkurrensbegränsning med nödvändighet hindrar konkurrensen, eftersom det skulle göra undantaget i artikel 210a.1 verkningslöst. Därav följer att hindrandet av konkurrensen måste vara tillräckligt allvarligt för att väga tyngre än det faktum att hållbarhetsavtalet uppfyller nödvändighetskravet i artikel 210a.1.
- (172) Så som förklaras ovan, skiljer sig också konceptet hindrande av konkurrensen från konceptet äventyrande av målen i artikel 39 i EUF-fördraget, särskilt vad gäller de som rör skäliga priser och försörjningstrygghet. Tröskeln för hindrande av konkurrens ska därför vara hög, för att undvika överlappning mellan de två skilda grunderna för efterhandsingripande.
- (173) Det kan föreligga ett hindrande av konkurrensen i enlighet med vad som avses i artikel 210a.7 om hållbarhetsavtalet leder till att man hindrar konkurrerande produkter som skulle kunna möta en betydande del av konsumenternas efterfrågan. Detta omfattar produkter som uppnår en högre hållbarhetsstandard än den som fastställs i avtalet, eller produkter som inte uppnår en lika hög hållbarhetsstandard (oavsett om begränsningen påverkar varor som tillhandahålls av parterna i avtalet eller av tredje parter).
- (174) Detta skulle till exempel kunna vara fallet om hållbarhetsavtalet hindrar införandet av alternativa produkter som uppfyller en högre hållbarhetsstandard än den som fastställts i hållbarhetsavtalet och för vilka den finns en betydande efterfrågan hos konsumenterna.
- (175) Det kan även föreligga ett hindrande av konkurrensen i enlighet med vad som avses i artikel 210a.7 om ett hållbarhetsavtal hindrar livsmedelsprodukter med en lägre standard än den i hållbarhetsavtalet men som uppfyller obligatoriska

³⁰ Dom i mål C-353/92 av den 14 juli 1994, Grekland/kommissionen, ECLI:EU:C:1994:295.

livsmedelsstandarder och för vilka det finns en betydande efterfrågan bland konsumenterna.

- (176) Det faktum att produkter som uppfyller lägre hållbarhetsstandarder dras tillbaka från marknaden innebär emellertid inte ett hindrande av konkurrensen i enlighet med vad som avses i artikel 210a.7 om produkterna drögs tillbaka för att konsumenterna i högre utsträckning efterfrågade mer hållbara produkter. Det är därför nödvändigt att bedöma huruvida hindrandet av konkurrensen beror på konsumenternas preferenser för hållbara produkter eller om hållbarhetsavtalet i stället har tvingat fram ett tillbakadragande av en produkt för vilken det finns en betydande ouppfylld efterfrågan bland konsumenterna.
- (177) I princip är risken för hindrande av konkurrensen kopplad till koncentrationsnivån på en marknad. Huruvida konkurrensen hindras beror också på den grad av konkurrens som rådde innan hållbarhetsavtalet. Där konkurrensen redan var svag (t.ex. på grund av ett litet antal konkurrenter eller för att det förelåg hinder för inträde), skulle även en liten minskning av konkurrensen på grund av hållbarhetsavtalet kunna leda till hindrande av konkurrensen.
- (178) Marknadstäckningen för ett hållbarhetsavtal blir troligtvis en faktor i beslutet om huruvida man ska ingripa i enlighet med artikel 210a.7. När de sammanlagda marknadsandelarna för parterna i ett hållbarhetsavtal inte överstiger 15 % när det gäller horisontella avtal och 30 % när det gäller vertikala avtal är det inte troligt att de hindrar konkurrensen³¹.
- (179) När de sammanlagda marknadsandelarna för parterna i hållbarhetsavtalet överstiger de ovannämnda trösklarna, ska bedömningen av huruvida ett hållbarhetsavtal hindrar konkurrensen göras utifrån varje enskilt fall, beroende på i vilken grad efterfrågan bland konsumenterna är ouppfylld. Enbart det faktum att ett hållbarhetsavtal täcker hela marknaden kommer inte i sig självt att nödvändigtvis leda till ett hindrande av konkurrensen.

Exempel 1: Fjäderfåsproducenter som utgör runt 50 % av marknaden kommer överens om att gemensamt köpa in foder för fjäderfän av högre kvalitet. Tack vare kostnadsbesparingarna på grund av det gemensamma inköpet lyckas producenterna bibehålla ett foderpris som är mer eller mindre samma som priset för foder för fjäderfän som inte omfattas av hållbarhetsavtalet. De kommer också överens om att finansiera en reklamkampanj tillsammans för att öka medvetenheten om att fjäderfän som får bättre foder är bättre för människors hälsa och för djurskyddet. Som ett resultat av den här kampanjen bestämmer sig de flesta konsumenterna för att köpa kött från fjäderfän som fått bättre foder. Denna ökade efterfrågan skapar ett incitament för andra producenter att gå med i avtalet och ändra sina produktionsmetoder. Särskilt så lockar det gemensamma inköpet mindre producenter till den högre standarden eftersom de annars inte hade haft råd att köpa fodret av högre kvalitet. Som ett resultat byter producenter som står för över 90 % av den totala försörjningen till en mer hållbar standard.

Även om avtalet i princip tar bort alla mindre hållbara kycklingar från marknaden, är det inte sannolikt att detta kommer leda till ett ingripande från den

³¹ För ytterligare detaljer rörande beräkningen av marknadsandelar, se (analogt) avsnitt 4 i Kommissionens tillkännagivande om definitionen av relevant marknad i gemenskapens konkurrenslagstiftning.

relevanta konkurrensmyndigheten. Artikel 210a.7 syftar inte till att förhindra avtal som är så effektiva när det gäller att leverera hållbarhetsfördelar att de flesta konsumenter vill köpa produkter med samma hållbarhetsstandard och så att andra marknadsaktörer antar den standarden.

Exempel 2: Kalkonuppfödare, som utgör 60 % av marknaden, bestämmer sig för att förbättra kalkonernas levnadsvillkor genom att inrätta en ny djurskyddsstandard som sträcker sig längre än vad som föreskrivs i den obligatoriska lagstiftningen. Det kräver att man ökar kalkonernas rörelseutrymme och installerar system för luftförnyelse och vattenrening. Den nya hållbarhetsstandarderna omfattar också att man endast ger kalkonerna foderprodukter av högsta kvalitet. Producenterna kommer överens om att tillämpa ett pristillägg för att täcka deras kostnader.

Pristillägget är 150 % högre än priset för mindre hållbart uppfödda kalkoner. Denna ökning är nödvändig med tanke på de omfattande extrakostnaderna med den nya standarden. Det högre priset på hållbara kalkoner har effekten att även producenter av icke-hållbara kalkoner (som utgör 40 % av marknaden) ökar sitt pris med 60 %.

Marknadsstudier visar att som ett resultat av avtalet förklarar någonstans mellan 15 till 20 % av kalkonkonsumenterna att de inte längre har råd att köpa icke-hållbar kalkon och därmed hindras från att köpa någon kalkon alls.

Som ett resultat av detta kommer konsumenter som bara var villiga att betala för det billigare – och mindre hållbara – alternativet inte längre ha tillgång till kalkon, eftersom de inte har råd med prisökningen på 150 %. En sådan situation kommer sannolikt att leda till ett ingripande från den relevanta konkurrensmyndigheten.

8.3 Förfarandefrågor

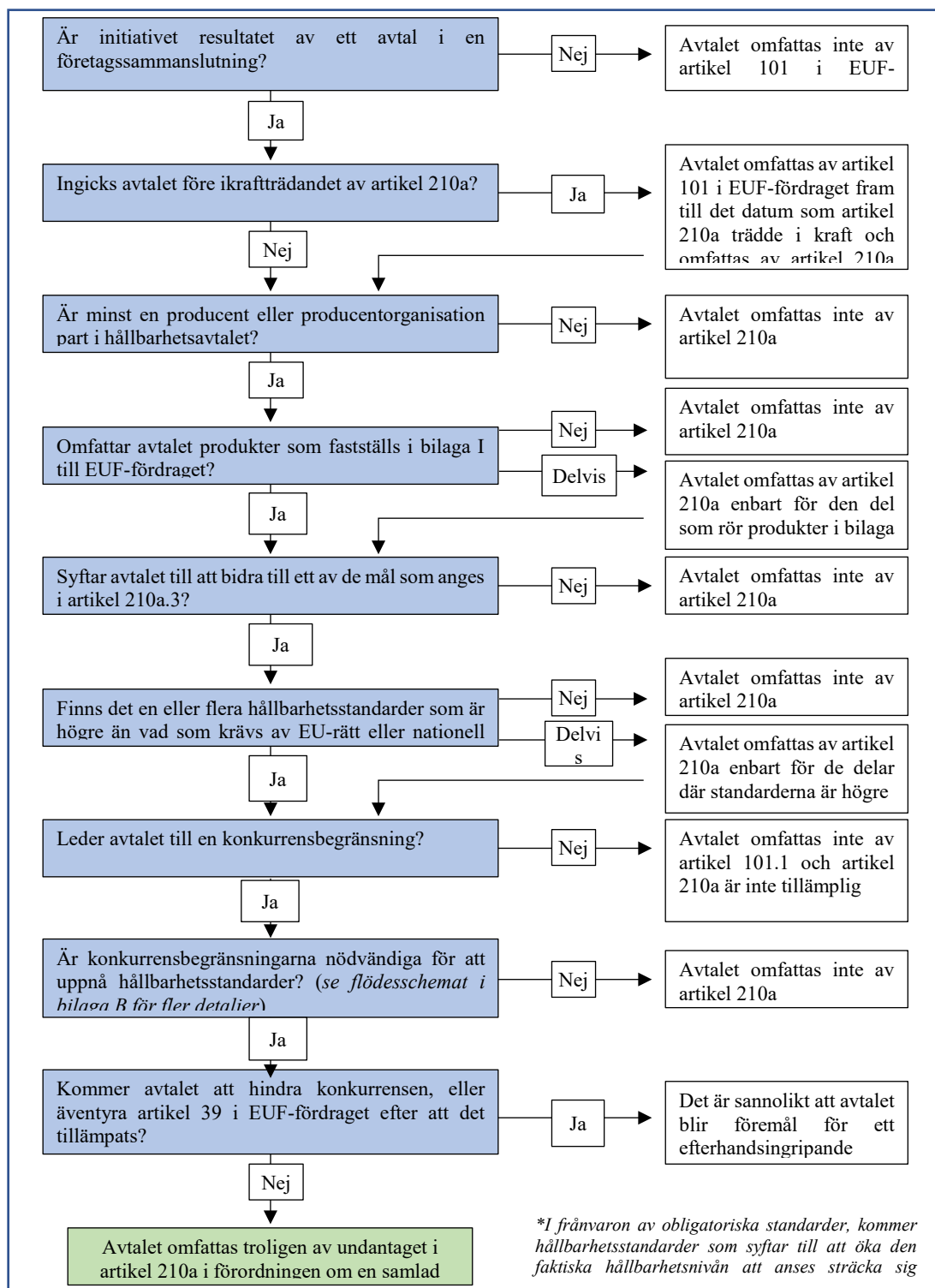
- (180) När ett hållbarhetsavtal bara omfattar en enskild medlemsstat, kan den nationella konkurrensmyndigheten i den medlemsstaten fatta ett beslut i enlighet med artikel 210a.7. När ett hållbarhetsavtal omfattar mer än en medlemsstat, kan bara kommissionen fatta beslut i enlighet med artikel 210a.7.
- (181) När kommissionen beslutar huruvida den ska tillämpa artikel 210a.7, förlitar den sig på sin egen marknadsövervakning samt på anmälningar som gjorts av en fysisk eller juridisk person. Alla fysiska eller juridiska personer som innehar information om ett hållbarhetsavtal kan informera kommissionen eller den berörda nationella konkurrensmyndigheten via det lämpliga nationella förfarandet. Anmälan ska innehålla information om innehållet i hållbarhetsavtalet, parterna i det, samt skälen som ligger till grund för påståendena. Kommissionen kan be om ytterligare nödvändig information från parterna i hållbarhetsavtalet inom två månader efter det att en formell utredning inletts, med hänsyn till affärsupplysningars konfidentialitet.

- (182) Om kommissionen har inlett en utredning så kommer den i normalfallet att utfärda sitt beslut inom sex månader från den dag som utredningen inlemts eller inom sex månader från den dag då den mottagit nödvändig information. Mellan det att utredningen inleds och det att ett beslut avges är parterna fria att fortsätta att tillämpa hållbarhetsavtalet.
- (183) Om kommissionen fastslår att konkurrensen hindras eller att målen i artikel 39 i EUF-fördraget äventyras, får den vidta följande åtgärder:
- (a) **Om hållbarhetsavtalet har ingåtts men ännu inte har tillämpats**, och hållbarhetsavtalet inte kan ändras för att tillgodose villkoren för undantag i enlighet med artikel 210a, kan kommissionen anta ett beslut där man beordrar att avtalet inte ska tillämpas.
- (b) **Om hållbarhetsavtalet redan har tillämpats**, kan kommissionen besluta att parterna i framtiden ska
- ändra hållbarhetsavtalet, i de fall där en ändring av hållbarhetsavtalet är tillräckligt för att åtgärda hindrandet av konkurrensen eller äventyrandet av målen i artikel 39 i EUF-fördraget,
 - avbryta eller avsluta hållbarhetsavtalet, i de fall där en ändring av hållbarhetsavtalet inte är tillräckligt för att åtgärda hindrandet av konkurrensen eller äventyrandet av målen i artikel 39 i EUF-fördraget.
- (184) Efter ett beslut från kommissionen om att hållbarhetsavtalet ska avbrytas, kommer hållbarhetsavtalet inte längre att undantas från tillämpningen av artikel 101.1 i EUF-fördraget. Om parterna i hållbarhetsavtalet fortsätter att tillämpa hållbarhetsavtalet efter datumet för beslutet, kan förfaranden i enlighet med artikel 101 i EUF-fördraget inledas rörande tillämpningen av hållbarhetsavtalet efter det datumet.

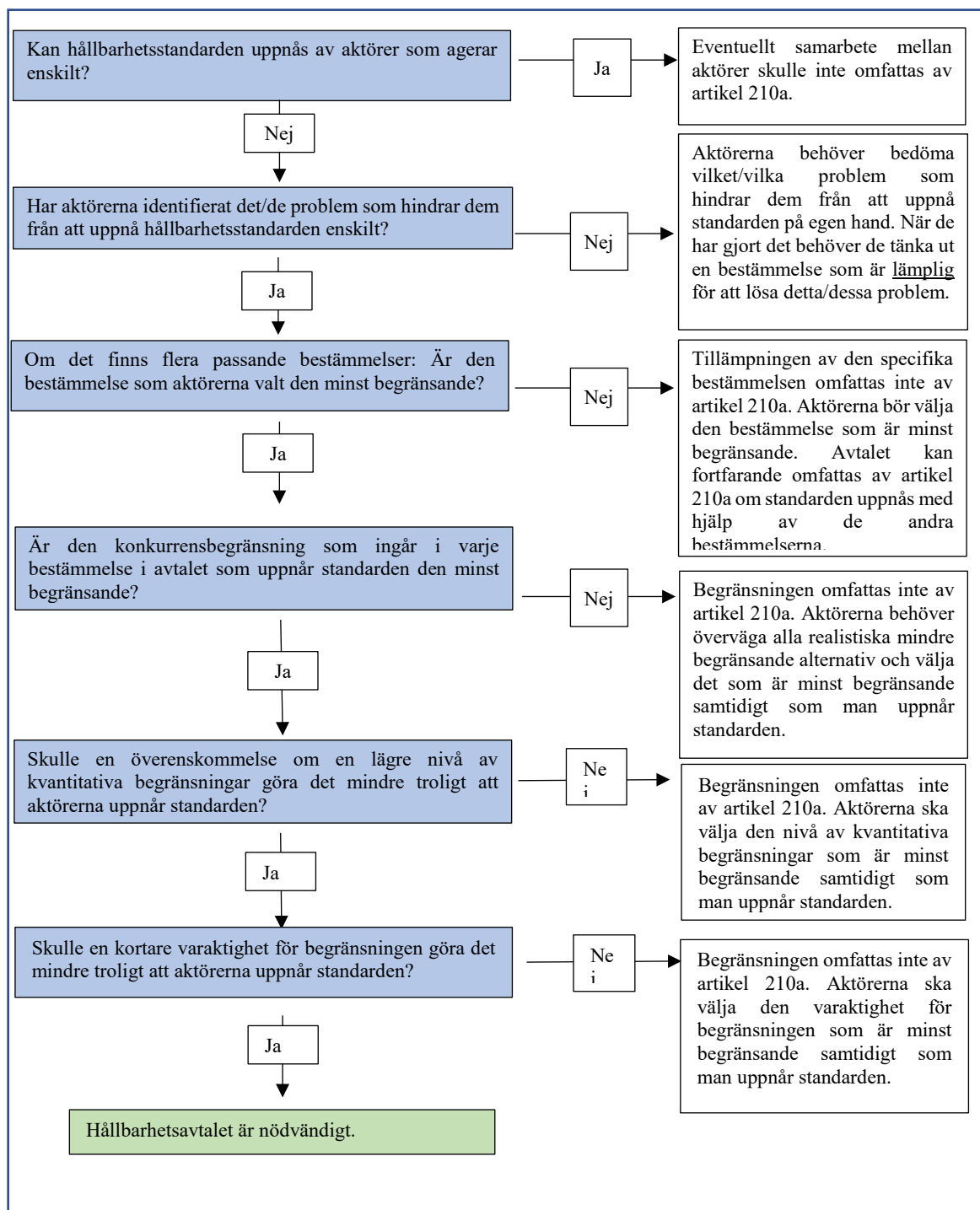
9 BEVISBÖRDA FÖR UPPFYLLANDET AV VILLKOREN I ARTIKEL 210A

- (185) Om de berörda parterna hävdar undantaget i artikel 210a.1, innehar de bevisbördan för att de uppfyller villkoren i artikeln.
- (186) Privatpersoner får också bestrida att hållbarhetsavtalet uppfyller villkoren i artikel 210a i förfaranden inför den relevanta konkurrensmyndigheten. I dessa fall innehar privatpersonerna bevisbördan för att hållbarhetsavtalet inte uppfyller dessa villkor.

BILAGA A – FLÖDESSCHEMA FÖR BEDÖMNINGEN I ENLIGHET MED ARTIKEL 210A

BILAGA B – FLÖDESSCHEMA FÖR BEDÖMNINGEN AV NÖDVÄNDIGHETSTESTET

BILAGA C – ORDLISTA

Begrepp	Definition
Avtal	Alla typer av avtal, beslut eller samordnat förfarande från producenter (ensamma eller tillsammans med andra aktörer på olika produktions-, bearbetnings- och handelsnivåer i jordbruks- och livsmedelskedjan) som rör produktion av eller handel med jordbruksprodukter, oberoende av formen för samarbetet.
Den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP)	Den gemensamma jordbrukspolitiken är Europeiska unionens jordbrukspolitik.
CMO-förordningen	Förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter ³² .
Domstolen	Europeiska unionens domstol, inklusive tribunalen.
Force majeure	Ovanliga omständigheter utanför producentens eller operatörens kontroll vars konsekvenser producenten, trots att alla rimliga försiktighetsåtgärder vidtagits, inte hade kunnat undvika utom på bekostnad av överdrivna uppoffringar.
Horisontellt avtal	Ett avtal mellan ekonomiska aktörer på samma nivå i leveranskedjan, t.ex. ett avtal mellan jordbruksproducenter.
Obligatorisk standard	En standard där man fastställer de nivåer, ämnen, produkter eller tekniker som de enskilda producenterna eller andra aktörer ska uppnå eller undvika, med undantag för standarder eller mål som inte är juridiskt bindande för enskilda producenter eller aktörer.
Nationell standard	En obligatorisk standard som fastställts på nationell nivå, med undantag för standarder eller mål som är juridiskt bindande inom en medlemsstat eller ett territorium i en medlemsstat men inte juridiskt bindande för enskilda producenter eller aktörer.
Aktör	Producent, odlare, bearbetningsföretag, tillverkare, omvandlare, näringsidkare, grossist, återförsäljare som är aktiv inom jordbruks- och livsmedelskedjan.

³² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter (EUT L 347, 20.12.2013, s. 671).

Tillverkare	En producent av jordbruksprodukter i enlighet med förteckningen i bilaga I i EUF-fördraget.
Hållbarhetsavtal	Ett avtal som syftar till att uppnå en hållbarhetsstandard som är högre än vad som krävs av EU-rätt eller nationell rätt.
EUF-fördraget	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Företag	En enhet som utövar ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och hur den finansieras. Ett företag kan bestå av flera rättsliga enheter.
EU-standard	En obligatorisk standard som fastställts på EU-nivå, med undantag för standarder som är bindande för medlemsstaterna men inte rättsligt bindande för enskilda företag.
Vertikalt avtal	Ett avtal mellan aktörer på olika nivåer i leveranskedjan, t.ex. ett avtal där både producenter och andra operatörer i jordbruks- och livsmedelskedjan är parter.

BILAGA D - ARTIKEL 210A I FÖRORDNING (EU) NR 1308/2013 - VERTIKALA OCH HORISONTELLA INITIATIV FÖR HÅLLBARHET

”1. Artikel 101.1 i EUF-fördraget ska inte tillämpas på avtal, beslut och samordnade förfaranden som antas av producenter av jordbruksprodukter som rör produktion av eller handel med jordbruksprodukter och som syftar till en högre hållbarhetsstandard än den som föreskrivs i unionsrätt eller nationell rätt, förutsatt att dessa avtal, beslut och samordnade förfaranden endast innebär begränsningar av konkurrensen som är nödvändiga för att uppnå den standarden.

2. Punkt 1 är tillämplig på avtal, beslut och samordnade förfaranden som antas av producenter av jordbruksprodukter i vilka flera producenter är part eller i vilka en eller flera producenter och en eller flera aktörer på olika nivåer av produktion, bearbetning och handel i livsmedelsförsörjningskedjan, inbegripet distribution, är part.

3. Vid tillämpning av punkt 1 avses med hållbarhetsstandard en standard som syftar till att bidra till ett eller flera av följande mål:

a) Miljömål, inbegripet begränsning av och anpassning till klimatförändringar, hållbar användning och skydd av landskap, vatten och mark, omställning till en cirkulär ekonomi, inbegripet minskning av matsvinn, förebyggande och begränsande av föroreningar samt skydd och återställande av biologisk mångfald och ekosystem.

b) Produktion av jordbruksprodukter på sätt som minskar användningen av bekämpningsmedel och hanterar risker till följd av sådan användning eller som minskar faran för antimikrobiell resistens i jordbruksproduktionen.

c) djurhälsa och djurskydd.

4. De avtal, beslut och samordnade förfaranden som uppfyller de villkor som avses i denna artikel ska inte vara förbjudna och inte heller ska förhandsbeslut om detta krävas.

5. Kommissionen ska utfärda riktlinjer för aktörer rörande villkoren för tillämpningen av denna artikel senast den 8 december 2023.

6. Från och med den 8 december 2023 får de producenter som avses i punkt 1 begära ett yttrande från kommissionen om huruvida de avtal, beslut och samordnade förfaranden som avses i punkt 1 är förenliga med denna artikel. Kommissionen ska skicka sitt yttrande till den sökande inom fyra månader från det att den mottog en fullständig begäran.

Om kommissionen, när som helst efter utfärdandet av ett yttrande, konstaterar att de villkor som anges i punkterna 1, 3 och 7 i denna artikel inte längre är uppfyllda, ska den förklara att artikel 101.1 i EUF-fördraget i framtiden ska tillämpas på avtalet, beslutet och det samordnade förfarandet i fråga och informera producenterna om detta.

Kommissionen får ändra ett yttrandes innehåll på eget initiativ eller på en medlemsstats begäran, särskilt om den sökande har lämnat felaktiga uppgifter eller missbrukat yttrandet.

7. Den nationella konkurrensmyndighet som avses i artikel 5 i förordning (EG) nr 1/2003 får i enskilda fall besluta att ett eller flera av de avtal, beslut eller samordnade förfaranden

som avses i punkt 1 i framtiden ska ändras, avbrytas eller inte alls äga rum om myndigheten anser att ett sådant beslut är nödvändigt för att konkurrensen inte ska hindras eller om den finner att målen i artikel 39 i EUF-fördraget äventyras.

För avtal, beslut och samordnade förfaranden som omfattar mer än en medlemsstat ska det beslut som avses i första stycket i denna punkt fattas av kommissionen utan tillämpning av det förfarande som avses i artikel 229.2 och 229.3.

När den nationella konkurrensmyndigheten vidtar åtgärder enligt första stycket i denna punkt ska den skriftligen informera kommissionen efter det att den första formella undersökningsåtgärden har inletts, och ska underrätta kommissionen om beslut som följer därav omedelbart efter att de antagits.

De beslut som avses i denna punkt får inte tillämpas tidigare än den dag de meddelas till de berörda företagen.”

BILAGA E – EXEMPEL PÅ KONKURRENSBEGRÄNSNINGAR

1. Begränsningar rörande pris

Hållbarhetsavtal som direkt eller indirekt begränsar en parts frihet att förhandla om det pris till vilket denne köper eller säljer en produkt begränsar sannolikt konkurrensen.

Exempel 1: En viss risodlingsteknik använder mindre vatten än traditionella risodlingstekniker, använder inte konstgödselmedel och är fri från bekämpningsmedel. Denna teknik bidrar till en hållbar användning och skydd av landskap, vatten och jord och minskar användningen av bekämpningsmedel. En spannmålsgrossist kommer överens med ett risproduktionskooperativ om att denne kommer att betala ett tillägg per ton över ett referenspris för Arborioris som odlas med hjälp av den här tekniken. Tillägget beräknas utifrån ett sammansatt varuprisindex. Riskooperativet är fritt att producera ris med hjälp av traditionella metoder och fritt att sälja så mycket ris det vill till andra kunder.

Tillägget begränsar sannolikt inte konkurrensen. Det är bara en formel som en köpare och en säljare kommit överens om för att bestämma vid vilket pris köparen köper produkten från säljaren.

Exempel 2: En icke-statlig organisation som förespråkar den risodlingsteknik som beskrivs i det första exemplet tar fram en kvalitetsmärkning som ska användas vid marknadsföringen av Arborioris som producerats med hjälp av odlingstekniken. De ger grossister och producenter rätt att använda kvalitetsmärkningen. Bland villkoren för att få använda kvalitetsmärkningen finns att spannmålsgrossisten ska betala ett tillägg per ton över det referenspris som beskrivs i det första exemplet.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen. Även om spannmålsgrossisten skulle betala samma pris i det här exemplet som i första exemplet så är det inte längre ett resultat av en direkt förhandling mellan köpare och säljare, utan snarare en överenskommelse om villkoren under vilka en enhet får förhandla med en oberoende tredje part.

Exempel 3: En grupp av riskooperativ, i stället för en icke-statlig organisation, tar fram kvalitetsmärkningen och tillägget för att främja användningen av risodlingstekniken.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen. Även om parterna i det här fallet är köpare och säljare, så avtalar varje säljare om det pris till vilket andra säljare också kommer att sälja sina produkter.

Exempel 4: För att främja konsumenternas användning av ris som producerats med hjälp av den odlingsteknik som beskrivs i exemplen ovan, kommer ett kooperativ och en återförsäljare överens om att återförsäljningspriset för Arborioris som bär kvalitetsmärkningen inte ska vara högre än en viss procentandel över det genomsnittspris som återförsäljaren tar för Arborioris.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen, eftersom det begränsar återförsäljarens frihet att sätta det pris till vilken denne återförsäljer riset till sina kunder. Dessutom, eftersom det maximala återförsäljningspriset bestäms utifrån priset på andra typer av Arborioris

så begränsar det också återförsäljarens frihet när det gäller priset på dessa andra typer av Arborioris. I stället för att begränsa priset på ris med kvalitetsmärkningen skulle återförsäljaren kunna möta pristaket genom att öka det genomsnittliga återförsäljningspriset på dessa andra typer av Arborioris.

2. Begränsningar rörande produktion

Hållbarhetsavtal som begränsar produktionen är likvärdiga med hållbarhetsavtal som begränsar en parts möjlighet att sätta priser. Om den kvantitet som släpps ut på marknaden minskas och efterfrågan är kvar på samma nivå så blir effekten troligtvis att priserna stiger.

Exempel 1: Med en önskan om att mildra klimatförändringarna och återställa den biologiska mångfalden, kommer en icke-statlig organisation överens med enskilda jordbrukare om att hyra 20 % av deras åkermark. Den icke-statliga organisationen kommer att lämna marken i träda för att öka den lokala biologiska mångfalden. Effekterna av dessa avtal skulle bli att man minskar den mängd mark som enskilda jordbrukare använder vid varje given tidpunkt, och därmed minska deras skördar (även om det kan bidra till annan verksamhet, så som honungsproduktion).

Detta begränsar sannolikt inte produktionen eftersom det i praktiken bara handlar om en fastighetstransaktion. Jordbrukarna är fria att använda den mark de behåller på det sätt de själva finner lämpligt.

Exempel 2: I det här exemplet så, i stället för att en icke-statlig organisation hyr landet, kommer en grupp jordbrukare som odlar liknande grödor överens om att reservera minst 20 % av sin åkermark till användning som ekologisk fokusareal. Effekterna av detta är att man minskar den mängd mark som jordbrukarna använder vid varje given tidpunkt, och därmed minska deras skördar (även om det kan bidra till annan verksamhet, så som honungsproduktion).

Detta begränsar sannolikt konkurrensen eftersom jordbrukarna kommer överens om att begränsa den mängd mark var och en av dem använder för produktion.

Exempel 3: Som en del av ett regionalt djurskyddsinitiativ som syftar till att förbättra levnadsvillkoren för grisar, ska de deltagande jordbrukarna öka det utrymme som avsätts för varje gris på deras gård till ett avsevärt större utrymme än de rättsliga minimikraven. På grund av nationell lagstiftning är det svårt för de flesta jordbrukare att öka den mängd utrymme som avsätts för att föda upp grisar. Som ett resultat av detta kommer de deltagande jordbrukarna att minska antalet grisar de föder upp under ett visst år. Initiativet skulle därför säkerställa att jordbrukarna får en betalning för att kompensera dem för deras investering och för deras minskade produktion.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen eftersom de deltagande jordbrukarna implicit avtalar att föda upp färre grisar.

3. Begränsningar rörande insatsvaror

Hållbarhetsavtal som begränsar valmöjligheterna vad gäller insatsvaror kan påverka produktionskostnaden (vilket i sin tur påverkar det pris vid vilket produkten kan säljas med vinst) eller begränsa den typ av produkter som kan produceras (eftersom de potentiellt begränsar producentens möjligheter att möta efterfrågan bland konsumenterna).

Exempel 1: En grupp mejerikooperativ tar fram en kvalitetsmärkning för ostar som kräver att producenterna intygar att mjölken som använts i deras ost enbart producerats med specificerade "biodynamiska" metoder som överstiger standarderna för ekologiskt jordbruk i enlighet med EU-rätten. Deltagande ostproducenter är fria att producera andra ostar med mjölk som inte producerats med dessa biodynamiska metoder.

Detta begränsar sannolikt inte konkurrensen. Även om man i avtalet specifikt anger användning av vissa insatsvaror så är de deltagande ostproducenterna fria att producera ost med andra mjölkkällor.

Exempel 2: En grupp mejerikooperativ tar fram en kvalitetsmärkning för ostar som kräver att producenterna intygar att mjölken som använts i deras ost enbart producerats med de "biodynamiska" metoder som beskrivs i det första exemplet. Men, till skillnad från det första exemplet, kräver man med kvalitetsmärkningen att all mjölk som används i mejeriet produceras med hjälp av biodynamiska metoder, för att man ska kunna garantera att det inte förekommer någon sammanblandning av biodynamisk mjölk och andra typer av mjölk.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen eftersom det tar bort de deltagande mejeriernas frihet att använda icke-biodynamisk mjölk för att producera ostar som inte bär kvalitetsmärkningen.

4. Begränsningar rörande kunder, leverantörer eller territorier

Hållbarhetsavtal som kräver att ett företag inte säljer till vissa kunder eller kundgrupper, eller att de inte säljer utanför ett visst territorium eller till vissa territorier, begränsar sannolikt konkurrensen. Hållbarhetsavtal som kräver att ett företag inte köper från andra leverantörer eller från andra territorier begränsar sannolikt också konkurrensen. Det samma gäller för hållbarhetsavtal som begränsar konkurrerande återförsäljares möjlighet att sälja till vissa kunder eller territorier eller att köpa från vissa leverantörer eller territorier.

När sådana hållbarhetsavtal ingåtts mellan en leverantör och en återförsäljare, kommer huruvida hållbarhetsavtalet sannolikt begränsar konkurrensen att bero på leverantörens och återförsäljarens position på sina respektive marknader. Om en leverantör, till exempel, står för en stor andel av leveranserna till återförsäljare på den relevanta marknaden, kan ett hållbarhetsavtal mellan en återförsäljare och en leverantör som begränsar leverantörens frihet att sälja till andra återförsäljare begränsa konkurrensen om andra återförsäljare inte

skulle kunna få tag på nödvändiga varor som ett resultat av hållbarhetsavtalet. Om en återförsäljare står för en stor andel av inköpen av en produkt skulle ett hållbarhetsavtal som begränsar dess möjlighet att köpa från andra leverantörer, på samma sätt, kunna begränsa dessa leverantörers möjlighet att sälja sina produkter. Dessutom, även om ett enskilt hållbarhetsavtal mellan en återförsäljare och en leverantör i sig självt kanske inte är begränsande så kan, om andra återförsäljare och leverantörer som står för en stor andel av leveranser eller inköp på marknaden också har ingått liknande hållbarhetsavtal, de övergripande konsekvenserna av dessa hållbarhetsavtal vara att konkurrensen begränsas.

Exempel 1: En organisation för regional utveckling tar fram ett landsbygdsturisminitiativ för att skydda och återställa den biologiska mångfalden samtidigt som man möter en ökande efterfrågan bland konsumenterna på hållbar turism. De deltagande jordbruken kommer överens om att plantera blommande växter på en viss procentandel av sin mark för att stödja insektspopulationen samtidigt som man gör landskapet mer attraktivt. I utbyte får de en ersättning eller bidrag från en fond som finansieras av deltagande återförsäljare, livsmedelsberedningsföretag och restauranger. Dessa företag får rätt att använda en särskild blomlogotyp och finns med på en förteckning i lokala turismmaterial som lyfter fram hållbara företag i området. Deltagandet är frivilligt och öppet för alla jordbruk och företag i regionen.

Detta begränsar sannolikt inte konkurrensen. Hållbarhetsavtalet är inte direkt kopplat till några konkurrensparametrar. Även om blomlogotypen och marknadsföringsprogrammet kan påverka jordbrukens lönsamhet och de lokala företagens förmåga att locka till sig kunder så är programmet frivilligt och öppet för alla.

Exempel 2: I det här exemplet införs samma landsbygdsturismprogram i en region som sträcker sig över gränsen mellan två medlemsstater. Jordbruken levererar vanligtvis till kunder på båda sidor om gränsen och turister som besöker regioner besöker vanligtvis platser på båda sidor om gränsen. Programmet är bara tillgängligt för jordbruk och företag i en av de två medlemsstaterna.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen. Till skillnad från i det första exemplet, där deltagandet var öppet för alla, är det i det här fallet bara jordbruk och företag på ena sidan gränsen som får delta. Eftersom programmet kan påverka lönsamheten för de deltagande jordbruken och de deltagande företagens förmåga att locka till sig kunder så begränsar det sannolikt konkurrensen i förhållande till konkurrerande jordbruk och företag på andra sidan gränsen.

Exempel 3. För att minska matsvinnet tar en grupp kooperativ fram en uppförandekod där man beskriver de åtgärder jordbruksproducenter, bearbetare och återförsäljare bör vidta för att minska matsvinnet. Uppförandekoden har tagits fram med deltagande från akademiker och icke-statliga organisationer och gynnar inga specifika jordbruksproducenter, bearbetningsföretag eller återförsäljare. Företagens deltagande är frivilligt.

Detta begränsar sannolikt inte konkurrensen. Deltagandet är frivilligt och koden diskriminerar inte någon av deltagarna.

Exempel 4: I detta exempel kommer medlemmarna i kooperativet, som en del av den uppförandekod som beskrivs i exempel 3, överens om att bara sälja sina varor till återförsäljare som har undertecknat uppförandekoden.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen eftersom återförsäljare som inte deltar inte längre skulle kunna köpa jordbruksprodukter från ett lika brett urval av leverantörer som de kunnat före hållbarhetsavtalet.

5. Begränsningar rörande informationsutbyte

Hållbarhetsavtal kan omfatta utbyten av icke-offentlig information mellan konkurrenter. Utbyte av icke-offentlig information begränsar sannolikt konkurrensen om informationen kommer att påverka hur mottagaren konkurrerar på marknaden. Sådan information kallas ofta ”kommersiellt känsliga uppgifter”.

En grundläggande princip för konkurrens är att varje företag ska bestämma sin handelspolicy självständigt. Genom att man utbyter kommersiellt känsliga uppgifter inom ramen för ett hållbarhetsavtal, kan konkurrerande företag undanröja osäkerhet om hur de kommer att svara på marknaden. Det kan göra det enklare att nå en gemensam förståelse för hur man ska bete sig på marknaden och därmed minska eller undanröja konkurrensen.

Huruvida uppgifter som utbyts inom ramen för ett hållbarhetsavtal sannolikt är kommersiellt känsliga kommer att bero på uppgifternas natur och det sammanhang inom vilket de avslöjats. Vissa uppgifter är konkurrensmässigt känsliga till sin natur. Till exempel är uppgifter som rör en aktörs prissättningsavsikter eller strategiska planer vanligtvis kommersiellt känsliga eftersom konkurrenter som känner till dessa uppgifter kan anpassa sitt konkurrensbeteende utifrån detta.

Andra uppgifter kan vara kommersiellt känsliga beroende på hur detaljerade de är. Ju mer specifika uppgifterna är, desto mer sannolikt är det att konkurrenterna kan använda uppgifterna för att förutsäga varandras avsikter.

På samma sätt kan åldern på uppgifterna avgöra huruvida de är kommersiellt känsliga eller inte. Ju äldre uppgifterna är, desto mindre sannolikt är det att de kan avslöja konkurrenternas avsedda beteende eller att de kan hjälpa till med att nå en gemensam överenskommelse om hur man ska konkurrera på marknaden.

I andra fall kan viss uppgifterna vara avgörande för att man ska kunna konkurrera. I sådana fall kan hållbarhetsavtal som begränsar vissa företags möjlighet att få tillgång till sådana uppgifter göra det svårt för uteslutna företag att konkurrera eller skapa hinder för tillträde eller för expansion för konkurrerande företag.

Exempel 1: Varje sommar finns det vissa perioder då mängden grönsaker överstiger efterfrågan, vilket leder till att en viss andel av skörden ruttnar bort på åkrarna eller i lagren. För att minska detta svinn, samlar en grupp kooperativ in information om de planterade områdena och om skördarna per grönsak under det gångna året samt om

mängden förlorad skörd för alla jordbruk som är medlemmar. Denna information aggregeras på regional nivå och offentliggörs på en webbplats som är tillgänglig för allmänheten. Kooperativet utarbetar en gemensam rekommendation för sina medlemmar om hur man ska hantera skördesvinnet baserat av bästa praxis från medlemmarna.

Detta begränsar sannolikt inte konkurrensen. Informationen är i det här fallet historisk och aggregerad, vilket gör det osannolikt att ett visst jordbruk ska kunna förutspå i detalj vad dess konkurrenter kommer att göra på marknaden.

Exempel 2: I det här fallet kommer gruppen av kooperativ överens om att inför varje planteringssäsong ska varje medlem i kooperativet rapportera sin planteringsplan till sitt kooperativ. Kooperativet publicerar då snabbt de enskilda planteringsplanerna på en webbplats som är tillgänglig för allmänheten, så att varje jordbruk kan anpassa sina planteringsplaner för att undvika överproduktion som skulle leda till livsmedelssvinn.

Detta program begränsar sannolikt konkurrensen. Informationen som utbyts är känslig (framtida planer), detaljerad, inte aggregerad och aktuell, vilket gör det möjligt för varje kooperativ att veta vad dess konkurrenter planerar att producera under den kommande säsongen och att minska sin produktion utifrån det.

Exempel 3: I det här exemplet utbyter kooperativet, i stället för planteringsplaner, information om sina veckovisa leveranser till specifika kunder, för att kunna minska livsmedelssvinn genom att se till att utbud och efterfrågan är mer balanserade.

Detta program begränsar sannolikt också konkurrensen. Den berörda informationen (försäljningsvolym och kundidentiteter) är känslig, och uppgifterna är aktuella. Ett utbyte av dessa uppgifter gör det enklare för kooperativet att uppnå en tyst överenskommelse om att de inte ska konkurrera hårt om vissa kunder.

För mer information om analysen av hållbarhetsavtal i enlighet med artikel 101 i EUF-fördraget (däribland avtal som inte omfattas av artikel 210a), se avsnitt 9 i de horisontella riktlinjerna³¹.

6. Begränsningar som rör det sätt på vilket hållbarhetsstandarder fastställs

I vissa fall kan det sätt på vilket hållbarhetsstandarden fastställs i sig självt sannolikt begränsa konkurrensen. Särskilt kan frågetecken uppstå när deltagande i en hållbarhetsstandard ger deltagarna en konkurrensmässig fördel gentemot icke-deltagare, eller när det sätt som standarden fastställs på kan ge vissa deltagare fördelar gentemot andra deltagare. Frågetecken kan också uppstå när antagandet av en hållbarhetsstandard med nödvändighet hindrar företag från att anta andra hållbarhetsstandarder.

Exempel 1: För att bekämpa antimikrobiell resistens, utarbetar utsädesföretag och en organisation som representerar squashodlare tillsammans en standard för att bekämpa mjöldagg som minskar behovet av att använda antimikrobiella produkter under odlingen. Jordbrukare som använder standarden har rätt att använda en särskild kvalitetsmärkning och organisationen som representerar squashproducenter investerar i att öka medvetenheten hos konsumenterna om antimikrobiell resistens. Standarden

består av flera jordbruksmetoder och kräver att man använder squashsorter som har visats kunna uppnå en viss nivå av resistens mot mjöldagg. Medlemskapet i organisationen är öppet för alla squashproducenter och utsädesföretag, samt för forskare på området. Alla medlemmar får delta i utarbetandet av standarden. Mötena i organisationens standardkommitté livestreamas och alla relevanta förberedande dokument publiceras på organisationens webbplats. Antagandet av standarden går till omröstning för alla medlemmar i organisationen, där alla har en röst var. Deltagande i standarden och kvalitetsmärkningsprogrammet är frivilligt.

Detta begränsar sannolikt inte konkurrensen. Deltagande i fastställandet av standarden är öppet för alla organisationens medlemmar, och standarderna antas på ett öppet och transparent sätt. Organisationens medlemmar väljer fritt om de vill anta standarden.

Exempel 2: I det här fallet är omständigheterna samma som i exempel 1, förutom att standarden kräver att man använder vissa äganderättsligt skyddade hybridsorter, trots att det finns andra sorter som visar upp liknande resistens mot mjöldagg.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen. Även om deltagandet i standarden är frivilligt, leder den medvetandehöjande kampanjen till att squashproducenter anpassar sig till standarden. Eftersom standarden gynnar vissa squashsorter framför andra, kommer detta sannolikt också att påverka konkurrensen både mellan squashproducenter och mellan utsädesföretag. Dessutom kan standarden, genom att den begränsar squashproducenternas frihet att välja andra sorter, hindra squashproducenterna från att använda andra mer effektiva sorter som skulle kunna minska behovet av att använda antimikrobiella behandlingar ännu mer.

Exempel 3: I det här fallet har organisationen i exempel 1 olika typer av medlemskapsregler och förfaranden. Här är medlemskapet inte bara öppet för alla squashproducenter utan också för utsädesutvecklare, årsavgiften bestäms utifrån varje medlems årsomsättning och rösträtten bestäms proportionellt utifrån medlemmarnas årsavgifter. Som ett resultat av detta har ett litet antal stora utsädesföretag tillräckligt med röster för att anta standarden oberoende av squashproducenternas röster.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen. Processen för att fastställa standarden skulle sannolikt ge de stora utsädesföretagen ett incitament för att gynna sina egna sorter framför dem från andra utsädesproducenter.

Exempel 4: I det här fallet är omständigheterna samma som i exempel 1, förutom att organisationen som representerar squashproducenter antar ett beslut som kräver att alla medlemmar antar standarden. Squashproducenter som inte vill anta standarden är fria att lämna organisationen men genom att göra det förlorar de tillgången till värdefull marknadsföring och tekniskt stöd.

Detta begränsar sannolikt konkurrensen. Även om squashproducenterna kan besluta sig för att inte anta standarden, så gör det faktum att man måste lämna organisationen i så fall det sannolikt att många squashproducenter kommer att anta standarden och att konkurrensen vad gäller kvalitet och pris därmed kommer att begränsas.

